

“Brand Credit BOKT” MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına
Uyğun Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorun Hesabatı

MÜNDƏRİCAT

Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təsdiq Edilməsi ilə Bağlı Rəhbərliyin Məsuliyyətinin Bəyanı.....2

Müstəqil Auditorun Hesabatı.....3-4

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....5

Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat.....6

Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....7

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....8

Maliyyə Hesabatları üzrə qeydlər.....9-53

Aşağıdakı bəyanat, müstəqil auditorun hesabatında göstərilmiş auditorun rəyində olan vəzifələr haqqında müddəalarla birgə oxunmalıdır və “Brand Credit BOKT” MMC (bundan sonra “Təşkilat”) maliyyə hesabatları ilə əlaqədar rəhbərlik və müstəqil auditorlar arasında müvafiq vəzifə bölgüsünü əks etdirmək məqsədi daşıyır.

**MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI
RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ**

Aşağıdakı bəyanat, müstəqil auditorun hesabatında göstərilmiş auditorun rəyində olan vəzifələr haqqında müddəalarla birgə oxunmalıdır və "Brand Credit BOKT" MMC (bundan sonra "Təşkilat") maliyyə hesabatları ilə əlaqədar rəhbərlik və müstəqil auditorlar arasında müvafiq vəzifə bölgüsünü əks etdirmək məqsədi daşıyır.

Rəhbərlik Təşkilatın 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə bitən il üzrə fəaliyyətinin nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq qaydada əks etdirən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərlik:

- Müvafiq mühasibat prinsiplərinin seçilməsi və uyğun olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqli və məqsəduyğun qərarların və mülahizələrin qəbul edilməsi;
- Hər hansı əhəmiyyətli kənarlaşmaların açıqlanması və maliyyə hesabatlarında izah edilməsi şərti ilə MHBS-nin tələblərinə riayət olunması və;
- Əgər yaxın gələcəkdə, Təşkilatın normal şərtlər altında fəaliyyətini davam etdirəcəyi güman edilsə, hesabat tarixinə maliyyə hesabatlarının fəaliyyətin davamlılığı prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik həmçinin:

- Təşkilatın daxilində səmərəli və yüksək səviyyəli daxili nəzarət sisteminin təşkili, tətbiqi və qorunması;
- Təşkilatın maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun olaraq hazırlanması və maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühasibat uçotu sisteminin təşkil olunması;
- Mühasibat uçotunun Azərbaycan Respublikasında qəbul edilmiş qanunvericilik və mühasibat uçotu standartlarına müvafiq qaydada aparılması;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Təşkilatın aktivlərinin qorunmasının təmin edilməsi və;
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanuna uyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması üçün məsuliyyət daşıyır.

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə maliyyə hesabatları Təşkilatın rəhbərliyi tərəfindən 31 mart 2021-ci il tarixində təsdiq edilmişdir.

Rəhbərlik tərəfindən:

Əhmədov Rəhil
İdarə Heyətinin sədri

Şamilova Nigar
Baş mühasib

Müstəqil Auditorların Hesabatı

“Brand Credit BOKT” MMC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Biz “Brand Credit BOKT” MMC -nin (bundan sonra “Təşkilat”) 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı, həmin tarixdə başa çatmış il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə, əsas mühasibat prinsiplərinin və digər izahedici məlumatların xülasəsindən ibarət olan Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Bizim rəyimizə əsasən, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Təşkilatın maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə ədalətli əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının Peşəkar Mühasiblər üçün müəyyən etdiyi “Etika məcəlləsinin” (MBESS məcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq biz Təşkilatdan asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi MBESS məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Rəhbərliyin və maliyyə hesabatlarının idarə edilməsi üzrə məsul tərəflərin öhdəlikləri

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-a uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, saxtakarlıq və ya xətlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına zəmin yaradan zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Təşkilatı ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativin olmadığı halda, rəhbərlik Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik Təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində yarana biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqcılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırlıdaqçılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.
- Təşkilatın daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxil nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

29 yanvar 2021-ci il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

"Brand Credit BOKT" MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə
Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabat

	Qeyd	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il (Yenidən təsnifləşdirilmiş*)
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>			
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	38,604	213,605
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	7	4,265,430	2,608,979
Əmlak və avadanlıqlar	8	370,190	78,587
Aktivdən istifadə hüququ	9	220,149	-
Satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər	10	171,858	171,858
Digər aktivlər	11	77,924	98,382
Cəmi aktivlər		5,144,155	3,171,411
Öhdəliklər			
Müddətli borc öhdəlikləri	12	1,300,588	1,200,000
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	13	1,395,479	1,360,000
İcarə öhdəlikləri	9	200,753	-
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	20	14,563	-
Mənfəət vergisi öhdəliyi	20	41,827	-
Digər öhdəliklər	14	65,383	36,041
Cəmi öhdəliklər		3,018,593	2,596,041
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	15	1,900,000	900,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət/(Yığılmış zərər)		225,562	(324,630)
Cəmi kapital		2,125,562	575,370
Cəmi öhdəliklər və kapital		5,144,155	3,171,411

*Burada göstərilmiş müəyyən məbləğlər 2019-cu il üzrə maliyyə hesabatlarına uyğun deyil və aparılmış yenidən təsnifləşdirmələri əks etdirir, 27-ci Qeydə baxın.

31 mart 2021-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Rəhil Əhmədov
İdarə Heyətinin sədri

Nigar Şamilova
Baş mühasib

"Brand Credit BOKT" MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Mənfəət və ya Zərər və Digər Məcmu Gəlir haqqında Hesabat

	Qeyd	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə (Yenidən təsnifləşdirilmiş*)
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>			
Faiz gəlirləri	16	1,446,536	1,035,404
Faiz xərcləri	16	(109,381)	(267,044)
Xalis faiz gəlirləri		1,337,155	768,360
Faiz gətirən aktivlərə kredit zərərləri üzrə ehtiyat	7	(175,947)	(388,158)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis faiz gəlirləri		1,161,208	380,202
Haqq və komissiya gəlirləri	17	5,080	1,531
Haqq və komissiya xərcləri	18	(28,717)	(10,955)
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis zərər		(61)	(889)
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	19	(530,928)	(364,310)
Vergidən əvvəlki mənfəət		606,582	5,579
Mənfəət vergisi xərci	20	(56,390)	-
İl üzrə mənfəət		550,192	5,579
İl üzrə digər məcmu gəlir		-	-
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		550,192	5,579

*Burada göstərilmiş müəyyən məbləğlər 2019-cu il üzrə maliyyə hesabatlarına uyğun deyil və aparılmış yenidən təsnifləşdirmələri əks etdirir, 27-ci Qeydə baxın.

31 mart 2021-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Rəhil Əhmədov
İdarə Heyətinin sədri

Nigar Şamilova
Baş mühasib

“Brand Credit BOKT” MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Nizamnamə Kapitalı	(Yığılmış zərər)/ Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	900,000	(330,209)	569,791
Nizamnamə kapitalında artım	-	-	-
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	5,579	5,579
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq	900,000	(324,630)	575,370
Nizamnamə kapitalında artım	1,000,000	-	1,000,000
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	550,192	550,192
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	1,900,000	225,562	2,125,562

31 mart 2020-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Rəhil Əhmədov
İdarə Heyətinin sədri

Nigar Şamilova
Baş mühasib

"Brand Credit BOKT" MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat

		31 dekabr 2020- ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2019- cu il tarixində bitən il üzrə (Yenidən təsnifləşdirilmiş*)
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>			
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin axını			
Vergidən əvvəlki mənfəət		606,582	5,579
Qeyri-nağd düzəlişlər:			
Faiz gətirən aktivlərə kredit zərərləri üzrə ehtiyat	7	175,947	388,158
Xarici valyuta əməliyyatlarından xalis zərər		61	889
Aktivdən istifadə hüququ üzrə köhnəlmə xərcləri	9	3,731	-
Köhnəlmə xərcləri	8	30,271	5,325
İcarə öhdəlikləri üzrə maliyyə xərcləri	9	1,523	-
Hesablanmış faizlərdə xalis dəyişiklik		(1,338,678)	(768,361)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətində istifadə olunan			
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda	7	(520,563) (1,753,780)	(368,410) (1,032,847)
Digər aktivlərində	11	20,458	(417)
Digər öhdəliklərində	14	29,342	12,590
Alınmış faiz gəlirləri		1,367,918	1,151,722
Ödənilmiş faiz xərcləri		(82,113)	(301,391)
İcarə öhdəlikləri üzrə ödənilmiş faiz xərcləri		(650)	-
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		(939,388)	(538,753)
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin axını			
Əmlak və avadanlıqların alınması	8	(321,874)	(4,029)
Əmlak və avadanlıqların silinməsi	8	-	(10,650)
İnvestisiya fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		(321,874)	(14,679)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin axını			
Nizamnamə kapitalda artım	15	1,000,000	-
Müddətli borc öhdəlikləri	12	91,322	1,200,000
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	13	19,000	(948,000)
İcarə öhdəlikləri üzrə əsas məbləğin ödənişi		(24,000)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		1,086,322	252,000

Məzənnə fərqlərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri

		(61)	(889)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis azalma		(175,001)	(302,321)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	213,605	515,926
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	38,604	213,605

*Burada göstərilmiş müəyyən məbləğlər 2019-cu il üzrə maliyyə hesabatlarına uyğun deyil və aparılmış yenidən təsnifləşdirmələri əks etdirir, 27-ci Qeydə baxın.

31 mart 2021-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Rəhil Əhmədov
İdarə Heyətinin sədri

Nigar Şamilova
Baş mühasib

1. Giriş

Təşkilat və onun fəaliyyəti

“Brand Credit BOKT” MMC (“Təşkilat”) 2011-ci ildə təsisçilər tərəfindən ənənəvi bankçılıq sistemi vasitəsi ilə kredit əldə etmək imkanı olmayan fərdi sahibkarlara davamlı kredit xidməti göstərmək məqsədi ilə təsis edilmişdir. Təşkilat fiziki şəxslərə kredit verməklə onların fəaliyyətlərinin böyüməsi və iqtisadi vəziyyətlərinin yaxşılaşdırılması yolu ilə Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafına köməklik göstərir.

Təşkilat 7 Sentyabr 2011-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi tərəfindən “Brand Credit BOKT” MMC adı ilə qeydiyyatdan keçirilmişdir. Təşkilat 21 noyabr 2011-ci il tarixindən Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı (“ARMB”) tərəfindən verilmiş BKT-9 nömrəli lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

Təşkilatın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

Azərbaycan, Bakı, Nərimanov rayonu, Sabit Rəhman küçəsi, ev 46, mənzil 36.

Təşkilat bütünlüklə təsisçilərə məxsusdur. Təşkilatın əsas təsisçiləri aşağıdakı kimidir:

Səhmdarlar	31 dekabr 2020, %	31 dekabr 2019, %
Vəliyeva Yeganə Nəriman qızı	74.895	47
Hüseynov Əli Abdulləhüseyn oğlu	22.263	47
Vəliyeva Şəbnəm Rafiq qızı	2.842	6

2. Təşkilatın əməliyyat mühiti

Azərbaycan Respublikası. Neft ixrac edən bir ölkə kimi və neftin dövlət büdcəsinin həcmi, eləcə də dəyəri etibarlı ilə əsas paya sahib olduğu üçün Azərbaycan iqtisadiyyatı neftin dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə aslıdır. Bu səbəbdən sözügedən sahənin qiymətlərində yaranan fərqlər iqtisadiyyat üzərində böyük təsirə malikdir və neftin dəyərindəki kəskin dəyişikliklər valyuta dəyərdəndüşməsi, iqtisadiyyat və sənaye sahələrinin inkişafında ləngimələr, həmçinin pul vəsaitlərinin dövriyyəsinə yaranan qeyri-sabitlik kimi bu və ya digər makro-iqtisadi faktorların mövcudluğuna gətirib çıxarır.

Təşkilat fəaliyyətini əsasən Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir və nəticədə, Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarının inkişaf etməkdə olan bazar xüsusiyyətlərinə məruz qalır.

2014-cü ilin iyun ayının ortalarından etibarən neftin qiymətində qəfil enmə müşahidə olunmağa başladı və neft sahəsindəki gəlirlərin, dolayısı ilə illik büdcə gəlirlərinin azalması, neft istehsalatının aşağı enməsi və bu sahədə aparılan əməliyyatların dayandırılması ilə nəticələndi.

Qlobal neft qiymətlərinin aşağı səviyyədə olması, həmçinin manatın 2015-ci ildəki ikili devalvasiyası iş mühitindəki qeyri-müəyyənliyin səviyyəsini son illərdə daha da artırdı.

2017-ci ilin 12 yanvar tarixindən, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı üzən məzənnə sistemə sərbəst keçid imkanı üçün kommersiya banklarına tətbiq etdiyi 4% məzənnə dəhlizini ləğv etdi, 2018-ci il ərzində isə manatın dəyəri sabitləşməyə başladı.

2019-cu ildə AMB-nin İdarə Heyəti faiz dəhlizinin parametrlərini 8 dəfə nəzərdən keçirdi. Ölkədə uçot dərəcəsi tədricən 9,75%-dən 7,5%-ə, faiz dəhlizinin yuxarı həddi 11,75%-dən 9,25%-ə, aşağı həddi isə 7,75%-dən 5,75%-ə endirildi. 2019-cu ildə Azərbaycanda minimum əmək haqqı və pensiya ilk dəfə yaşayış minimumunu üstələdi.

2. Təşkilatın əməliyyat mühiti (davamı)

2020-ci ildə işə minimum əmək haqqında heç bir dəyişiklik olmadı. Ölkə prezidentinin müvafiq Sərəncamla 2020-ci ilin 1 yanvar tarixinə 2019-cu il üzrə Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən müəyyən edilən orta aylıq nominal əməkhaqqının illik artım tempinə uyğun olaraq bütün növ əmək pensiyalarının sığorta hissəsi indeksləşdirilərək 16,6 faiz artırıldı. Artım sığorta prinsipi ilə pensiya alan bütün pensiyaçıların, yəni 1 milyon 120 minə yaxın insanın pensiyasına şamil olundu.

30 yanvar 2020-ci il tarixində Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı koronavirus (COVID-19) infeksiyasının yayılmasını “ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət” elan etdi. 2020-ci ilin birinci yarısında qlobal iqtisadiyyata koronavirus pandemiyasının yayılması öz mənfi təsirini göstərdi.

2020-ci ilin iyun-iyul aylarına doğru bir çox ölkə pandemiyanın yayılmasının azaldığına dair göstəricilər nümayiş etdirməyə başlasa da, dünyada pandemiyanın zirvəsi 2020-ci ilin iyun-iyul aylarında baş verdi və nəticədə məhdudiyyətlə bağlı tədbirləri daha da sərtləşdi. Qapanmalar və karantin tədbirləri pərakəndə satış, nəqliyyat, səyahət, iasə, otel, əyləncə və digər bir çox müəssisənin bağlanması ilə nəticələndi. Beynəlxalq ticarət də əhəmiyyətli dərəcədə azaldı. Eyni zamanda neft qiymətləri ciddi şəkildə dəyər itirdi, lakin dövrün sonunda qiymətlər nisbətən stabilləşməyə başladı. Həyata keçirilən tədbirlər yeni koronavirus hadisələrinin tədricən azalmasına səbəb oldu və 2020-ci ilin avqust ayına qədər Azərbaycan Respublikası hökuməti daxil olmaqla bir çox hökumətlər məhdudiyyətləri azaltmağa başladı. 2020-ci ilin dekabr ayında pandemiya ilə bağlı məhdudiyyətlərin yenidən sərtləşdiyi müşahidə olundu. Dünya və ölkə üzrə maliyyə və əmtəə bazarlarında qeyri-sabitlik artmaqdadır. Rəhbərlik mövcud vəziyyətin Təşkilatın fəaliyyətinə mümkün təsirlərini izləməyə davam edəcəkdir.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi

Hesabatların tərtib edilməsinin prinsipləri

Uyğunluq prinsipi

Hazırkı maliyyə hesabatları fəaliyyətin fasiləsizliyi və Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Şurası tərəfindən hazırlanan 31 dekabr 2020-ci il tarixinə qüvvədə olan Maliyyə Hesabatları Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun şəkildə hazırlanmışdır.

Təqdimatın əsasları

Maliyyə hesabatları aşağıda göstərilmiş mühəsibat uçotu prinsiplərində başqa cür qeyd olunmayıbsa (məsələn, müəyyən maliyyə alətləri ədalətli dəyər prinsipi ilə ölçülür) tarixi dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır.

Ədalətli dəyər- qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan əməliyyatlarda aktivin satılması zamanı alınan və ya öhdəliyin köçürülməsi zamanı ödənilən qiymətdir. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Təşkilat mümkün dərəcədə bazarda müşahidə edilə bilən informasiyalardan istifadə edir.

Əgər aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri müəyyən oluna bilmirsə, Təşkilat müşahidə edilə bilən məlumatların istifadəsini maksimumlaşdırən və müşahidə edilə bilməyən məlumatların istifadəsini minimumlaşdırən (oxşar əməliyyatlar üçün qiymətləri, diskontlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətinin təhlilini və ya emitentin xüsusi hallarda opsiyon qiymət qoyma modelini əks etdirən müqayisəli bazar yanaşmasının istifadəsi) qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. İstifadə olunan məlumatlar bazar iştirakçılarının nəzərə aldığı aktiv/(öhdəliyin) xarakteristikalarına uyğundur.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə üçün məlumatların müşahidə edilə bilmə dərəcəsinə və bütünlüklə ədalətli dəyərin müəyyən olunmasında məlumatların əhəmiyyətinə əsaslanaraq müxtəlif iyerarxik kateqoriyalara bölünür:

- 1-ci səviyyə - ədalətli dəyər eyni aktivlər/öhdəliklərin aktiv bazardakı mövcud qiymətindən (dəyişdirilməmiş) əldə edilir.
- 2-ci səviyyə - ədalətli dəyər 1-ci səviyyədə göstərilən mövcud qiymətlərdən fərqli olaraq aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (məs., qiymətlər) və ya dolayı yolla (qiymətlərdən əldə olunan) müşahidə edilə bilən məlumatlardan əldə olunur.
- 3-cü səviyyə - ədalətli dəyər müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan (müşahidə edilə bilinməyən məlumatlar) aktiv və öhdəliklər üçün məlumatları özündə əks etdirən qiymətləndirmə mexanizmlərindən əldə olunur.

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasındakı köçürmələr Təşkilat tərəfindən dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövrünün sonunda tanınır.

Funksional və hesabat valyutası

Təşkilatın funksional valyutası və bu maliyyə hesabatlarının tərtib olunduğu valyuta Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır (“AZN”).

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında qəbul edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda qeyd edilmişdir. Bu prinsiplər, istisna hallar göstərilmədiyi təqdirdə, bütün illərə davamlı olaraq tətbiq olunur:

Faiz gəlirlərinin tanınması

Effektiv faiz dərəcəsi metodu

MHBS 9-un tələblərinə əsasən amortizasiya edilmiş maya dəyərilə, eləcə də mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan bütün maliyyə alətləri üçün faiz dərəcələri effektiv faiz dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə tətbiq olunur. Faiz hesablanan maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri MHBS 9 əsasında sair məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərlə ölçülür və faiz hesablanan maliyyə aktivləri də EFD metodundan istifadə edilməklə təyin olunur. EFD maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti ərzində və ya daha qısa müddətə, maliyyə alətinin xalis qalıq dəyərinə qədər ehtimal olunan gələcək kassa daxilolmalarına tabe tutulan faizdir.

EFD (həmçinin, aktivin amortizasiya olunmuş dəyəri) satın alma zamanı hər hansı endirim və ya premium, EFD-nin daxili hissəsi olan haqq və dəyərlər nəzərə alınmaqla hesablanır. Təşkilat kreditin gözlənilən istifadə müddəti ərzində sabit geri qayıtma faizinin ən yaxşı təxminini istifadə etməklə faiz gəlirlərini tanıyır. Buna görə də Təşkilat müxtəlif mərhələlərdə tətbiq olunan fərqli faiz dərəcələrinin və məhsulun digər xarakteristikalarının istifadə dövrünün (ön ödəmələr, faiz cərimələri və ödənişləri daxil olmaqla) təsirlərini nəzərə alır. Əgər maliyyə aktivlərində pul vəsaitlərinin axını ilə əlaqədar olan gözləntilər kredit riskindən başqa hər hansı bir səbəbə görə yenidən nəzərdən keçirilərsə düzəliş faiz gəlirlərində artma və azalma ilə birlikdə balans hesabına aktivin qalıq dəyərində müsbət və ya mənfi düzəliş olaraq qeyd olunur. İcbari olaraq mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə ölçülməsi tələb olunan bütün satış aktivləri və maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri, müqavilə faiz dərəcələri, xalis satış gəlirlərində və maliyyə aktivlərində xalis gəlir / (zərər) mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyər istifadə olunmaqlada tanınır.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Maliyyə alətləri – ilkin tanınma

Tanınmanın tarixi

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, müştərilərə verilən kreditlər və avanslar, o cümlədən müştəri hesabları istisna olmaqla maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilkin olaraq satış tarixində, yəni Təşkilat müqavilənin şərtlərinə əsasən tərəflərdən birinə çevrildiyi tarixdə tanınır. Buna müntəzəm satışlar daxildir: bazarda tənzimləmə və konvensiyalarla müəyyən olunmuş zaman çərçivəsində aktivlərin çatdırılması, tələb olunan maliyyə aktivlərinin alınması və satılması. Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar isə vəsaitlər müştərinin hesabına köçürüldüyü zaman tanınır. Təşkilat müştərilərin balanslarını vəsaitlər Təşkilata köçürüldüyü zaman tanıyır.

Maliyyə alətlərinin ilkin ölçülməsi

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı təsnifləşdirilən alətlərin idarə olunması biznes planı və onların müqavilə şərtlərindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilkin olaraq onların ədalətli dəyərində ölçülür, maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə qeyd olunması halından başqa digər əməliyyat məsrəfləri bu məbləğə əlavə edilir və ya çıxılır. Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı onun ədalətli dəyəri onun əməliyyat qiymətindən fərqlənirsə Təşkilat 1-ci günün mənfəət və zərər uçotunu aşağıda təsvir olunduğu şəkildə aparır:

1-ci gün mənfəət və zərər uçotu

Maliyyə alətinin əməliyyat qiyməti, onun yalnız bazar əməliyyatlarında müşahidə oluna bilən daxilolmalarına əsaslanan qiymətləndirmə metodu əsasında təyin olunmuş ədalətli dəyərindən və ilkin tanınma zamanı yaranan ədalətli dəyərindən fərqli olduğu zaman, Təşkilat əməliyyat qiyməti və ədalətli dəyər arasındakı fərqi xalis satış gəlirlərinə tanıyır. Ədalətli dəyərin bəzi daxilolmaların müşahidə oluna bilmədiyini modelə əsaslandığı hallarda əməliyyat qiyməti və ədalətli dəyər arasındakı fərq təxirə salınır və yalnız daxilolmaların müşahidəsi mümkün olduqda və ya alətlərin tanınması dayandırıldıqda mənfəət və zərərdə tanınır.

Təxirə salınmış 1-ci gün mənfəət və ya zərər yalnız bazar iştirakçılarının qiymət təyin edərkən nəzərə alacaqları bir amilin (vaxt daxil olmaqla) dəyişməsi nəticəsində yaranacaq dərəcədə tanına bilər. Təşkilatın uçot siyasəti 1-ci gün mənfəət və ya zərər yalnız girişlər müşahidə edildikdə və ya alət tanınmamış olduqda tanımaqdır.

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ölçülmə kateqoriyaları

Təşkilat öz maliyyə aktivlərini aşağıdakı meyarlarla aktivlərin idarə olunmasının biznes modeli və aktivlərin müqavilə şərtləri əsasında təsnifləşdirir:

- Amortizasiya olunmuş dəyərlə;
- Sair məcmu gəlirlər hesabında ədalətli dəyərlə;
- Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə.

Təşkilat öz derivativlərini və satış portfelini mənfəət zərər hesabına ədalətli dəyərlə təsnifləşdirir və ölçür. Təşkilat qeyd olunan yanaşma uyğunsuzluqları əhəmiyyətli dərəcədə azaltdığı və ya aradan qaldırdığı halda maliyyə alətlərini mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanıya bilər.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan bank hesabları, müştərilərə verilən kreditlər və avanslar, maliyyə investisiyaları

Təşkilat yalnız aşağıdakı hər iki şərt ödənərsə *Bank hesabları, müştərilərə verilən kreditlər və avanslar* və digər maliyyə investisiyalarını amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçür:

- Maliyyə aktivləri müqavilə əsasında pul vəsaitləri hərəkətinin toplanması məqsədi daşıyan biznes modelin tərkibindədir;
- Maliyyə aktivlərinin müqavilə şərtləri ödənilməli olan əsas məbləğin qalıq dəyərində hesablanmış faiz və əsas məbləğlərin geri ödənişindən yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmalarına gətirib çıxarır.

Bu şərtlərin detalları aşağıda təsvir olunub:

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Təşkilat onun biznes məqsədlərinə çatmaq üçün maliyyə aktivləri qruplarının idarə olunmasını ən uyğun şəkildə əks etdirilməsi səviyyəsində özünün biznes modelini təyin edir.

Təşkilatın biznes modeli maliyyə alətlərinə görə tək-tək deyil, cəmlənmiş portfəllərin daha yüksək səviyyələrinə görə qiymətləndirilir və aşağıdakı müşahidə oluna bilən faktorlara əsaslanır:

- Biznes modelin performansı və bu biznes model daxilində saxlanılan maliyyə aktivləri necə qiymətləndirilir və Təşkilatın əsas idarə heyətinə təqdim olunur;
- Biznes modelin performansına (və bu biznes model daxilində saxlanılan maliyyə aktivlərinə) təsir edən risklər və xüsusilə də, bu riskərin idarə olunması üsulu;
- Təşkilatın menecerlərinə müavinətlər necə verilir (məsələn, kompensasiya aktivlərin ədalətli dəyərində və yaxud müqavilə üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır);
- Satışların gözlənilən tezliyi, dəyər və vaxtı da Təşkilatın qiymətləndirilməsi baxımından mühim aspektlərdən hesab edilir.

Biznes model qiymətləndirməsi “ən pis hal” və “stress vəziyyəti” halları nəzərə alınmadan gözlənilən qrafikaya əsaslanır. İlk tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Təşkilatın gözləntilərindən fərqli bir şəkildə həyata keçirilsə bu halda Təşkilat biznes modelində qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin yeni başlayan və ya yeni satın alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən bu məlumatları da daxil edir.

Yalnız əsas məbləğin və faizlərinin fərdi ödənişi (YƏMFÖ)

Təşkilat təsnifat prosesinin ikinci mərhələsində maliyyə müqaviləsi şərtlərinin test meyarlarına uyğun olub olmadığını müəyyən edir.

Test mərhələsinin əsas vacib prinsipi maliyyə aktivinin ədalətli dəyərinin ilkin mərhələdə tanınması və maliyyə aktivinin qüvvədə olduğu müddət ərzində dəyişməsi (məsələn, hər hansı bir təkrar ödəmə və ya premium/əndirim amortizasiyası) kimi müəyyənləşdirilmişdir.

Kreditin verilməsi zamanı ən mühim maraq amillərindən biri pulun zaman dəyərinin və kredit riskinin nəzərə alınmasıdır. YƏMFÖ qiymətləndirməsi aparmaq üçün Təşkilat mühakimə, maliyyə aktivlərinin hansı məzənnədə istifadə edilməsi və faiz dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi kimi əlaqəli faktorların nəzərə alınmasını tətbiq edir.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Yalnız əsas məbləğin və faizlərinin fərdi ödənişi (YƏMFÖ) (davamı)

Bundan fərqli olaraq pul vəsaitlərinin hərəkəti risklərində və ya dəyişkənliyə məruz qalmasını izah edən müqavilə şərtlərinə əsasən pul vəsaitlərinin axını yalnız ödənilmiş əsas və faiz məbləğlərindən yaranmır. Bu kimi hallarda maliyyə aktivlərinin mənfəət və ya zərər hesabatında ədalətli dəyərle MZƏD ölçülməsi tələb olunur.

Ticarət üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəlikləri

Təşkilat maliyyə aktivlərini və ya maliyyə öhdəliklərini alqı-satqı işlərində və ya qısamüddətli mənfəət əldə etmək məqsədi ilə verilmiş olduğu vəziyyətə görə təsnifləşdirir yaxud birlikdə idarə olunan maliyyə hesablamalarının bir hissəsini formalaşdırır. Satıla bilən aktivlər və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərle qeyd olunur və ölçülür. Ədalətli dəyərdəki dəyişikliklər xalis ticarət gəlirində tanınır. Faiz və dividend gəlirləri və ya xərcləri, müqavilənin şərtlərinə uyğun olaraq və ya ödəniş haqqı yarandıqda xalis ticarət gəlirində qeyd olunur.

Bu təsnifata, əsasən yaxın müddətdə satış məqsədilə alınmış qiymətli kağızları və qısamüddətli müqavilələr daxil edilmişdir.

MHBS 9 aktivlərin idarə edilməsi və alətlərin müqaviləli pul vəsaitlərinin hərəkəti xüsusiyyətləri üçün müəssisənin biznes modelinin birləşməsi əsasında maliyyə alətlərinin təsnifləndirilməsini tələb edir. Ticarət üçün saxlanılan borc alətləri olan maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyərle ölçülməyə gətirib çıxaran iş modeli ilə nəticələnir.

Sair məcmu gəlir hesabatında ədalətli dəyərdə (DMGƏD) tanınan borc alətləri

Təşkilatlar aşağıda göstərilən şərtlərin hər ikisinin yerinə yerinə yetirilməsi şərtiylə Sair Məcmu Gəlir hesabatına əsasən ədalətli dəyərdə tanınan borc alətlərinin MHBS 9-a uyğun olaraq yeni kateqoriyalarını tətbiq edir:

- Bu alət müqaviləli pul vəsaitlərinin hərəkəti toplanması və maliyyə aktivlərinin satışına nail olmaqla bir biznes modelində keçirilir;
- Müqaviləli pul vəsaitlərinin hərəkəti və satıla bilən maliyyə aktivlərinin müqavilə şərtləri YƏMFÖ testinə cavab verir.

Sair məcmu gəlirlər hesabatında ədalətli dəyərle tanınan borc alətləri sonradan ədalətli dəyərdə qiymətləndirilmiş və ədalətli dəyərdə yaranan dəyişikliklər mənfəət və ya zərər vasitəsilə ölçülür. Təşkilatların eyni təhlükəsizlik xidmətində birdən daha çox investisiyaya malik olması vəziyyətində, FIFO metodu tətbiq edilməkdədir. Balansdan kənar vəziyyətdə isə, daha əvvəl sair məcmu gəlirlər hesabatında tanınan bütün toplanmış mənfəət və zərərlər, sair məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyər metodundan gəlir və xərcə yenidən təsnifləndirilməkdədir.

Sair məcmu gəlirlər hesabatına ədalətli dəyərle tanınan kapital alətləri

Təşkilatlar, nadir hallarda ilkin tanınma zamanı maliyyə alətlərini 32 sayılı MUBS Maliyyə alətləri: “Təqdimat standartına” uyğun gəlirsə və ticari məqsədli saxlanılırsa sair məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərle tanıyır.

Bəzi kapital investisiyalarını, sair məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərle kapital alətləri kimi sinifləndirməyi seçirlər. Bu kapital alətlərində gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərər hesabatına geri tanına bilməz. Dividendlər, ödəmə haqqı təşkil edildiyində, təşkilatların xərclərinin bir qisminin kompensasiya edilərək gəlir əldə etmələri kimi hallar- məsələn, sair məcmu gəlirlərdə qeyd olunan mənfəət istisna olmaqla, eynilə digər fəaliyyət gəlirləri kimi, mənfəət və ya zərər hesabında öz əksini tapır. Sair

“Brand Credit BOKT” MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

---

məcmu gəlirlərdə ədalətli dəyərle tanınan kapital alətləri, dəyərsizləşmə qiymətləndirilməsindən kənar tutulmaqdadır.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Alınmış borclar və digər borc götürülmüş məbləğlər

İlkin tanınmadam sonra, alınmış borclar və borc götürülmüş məbləğlər, amortizasiya edilmiş xərclər kimi ölçülür.

Amortizasiya edilmiş xərclər, effektiv faiz dərəcəsinin daxili hissəsi olan maliyyə xərcləri, hər hansı bir endirim, və ya premiya fondları nəzərə alınaraq hesablanmaqdadır. Həm kapital, həm də öhdəlik komponentlərini özündə cəmləşdirən mürəkkəb maliyyə alətləri dərc olunma tarixində ayrılır.

Təşkilatlar, qeyri –törəmə alətlərinə mühasibat əməliyyatlarını yerinə yetirərkən, ilk öncə bu alətlərin mürəkkəb olub olmadığını müəyyən edir və daha sonra bu alətin hər bir komponentini ayrı ayrılıqda, maliyyə aktiv, öhdəliyi və ya kapitalı kimi, MUBS 32 əsasında, təsnifləşdirir.

Geri döndürülmə bilən alətlərin öhdəlik və kapital komponentlərinin təsnifi, bəzi səhmdarlar üçün bir variantın istifadəsi baxımından iqtisadi cəhətdən sərfəli görünərsə, geri dönüşüm əməliyyatının tətbiqi zamanı dəyişiklik səbəbiylə yenidən nəzərdən keçirilə bilməz. Mürəkkəb maliyyə alətinin ilkin sərmayəsinin kapital və öhdəlik komponentlərinə ötürülməsi zamanı, kapital, alətin bütün həqiqi dəyərinin qalıq məbləğlərinin ixracından sonrakı halı olaraq dəyərləndirilir və bu məbləğ öhdəliklər üçün ayrı bir şəkildə qeyd olunur. Hər hansı bir mürəkkəb maliyyə alətinə bağlı olan törəmə tərkibli alətlərin dəyəri, kapitaldan fərqli olaraq, öhdəlik komponentlərinə daxil olmaqdadır. Təşkilatlar kapital və öhdəlik bölgüsünü müəyyən etdikdən sonra, sonrakı mərhələ olaraq, öhdəliklərin ayrı ayrılıqda nəzərə alınması vacib olan törəmələrə malik olub olmadığını müəyyən etməlidir.

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (MZƏD)

Bu kateqoriyaya aid olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, kommersiya məqsədli olmayan və ilkin mühasibat prosesi zamanı rəhbərlik tərəfindən müəyyən olunan və ya icbari şəkildə MHBS 9 nəzdində həqiqi dəyəri ölçülə bilən kateqoriyalardır. Rəhbərlik ilkin uçot sonrası yalnız aşağıda göstərilən kriteriyalardan biri yerinə yetirildiyində mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan bir alət müəyyən edir. Bu cür təyinatlar hər bir alət üzrə ayrıca həyata keçirilir:

- müvafiq təyinat mühasibat uçotunda fərqli tanınma halında yarana biləcək uyğunsuzluqları aradan qaldırır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldırsa;
və ya
- Borclar risklərin idarə edilməsi siyasəti və ya investisiya strategiyasına əsasən idarə olunan və onların fəaliyyəti ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilmiş maliyyə öhdəlikləri qrupunun bir hissəsidirsə;
və ya
- Bir və ya daha çox derivativi olan öhdəliklər, əksər hallarda istənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməyincə müqavilə ilə və ya bənzər bir alətlə əlaqədar derivativlərin ayrılmasının qadağan edildiyi hesab edilsə.

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ədalətli dəyərə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilir.

Ədalətli dəyərə dəyişikliklər Təşkilatın öz kredit riskindəki dəyişikliklər səbəbindən öhdəliklərin ədalətli dəyərində hərəkətlər istisna olmaqla, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Ədalətli dəyərə dəyişikliklər sair məcmu gəlirlər vasitəsilə öz kredit ehtiyatında qeydə alınır və mənfəət və zərəre geri qaytarılır. Mənfəət və ya zərər hesabatında əks etdirilən alətlər üzrə əldə edilmiş və ya hesablanmış faizlər, faiz gəliri və ya faiz xərci ilə, hər hansı bir endirim / mükafat və alət əməliyyatının xərclərini alətin ayrılmaz bir hissəsi kimi nəzərə almaqla və effektiv faiz dərəcəsi ilə istifadə etməklə hesablanır.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (MZƏD) (davamı)

Səhmdar alətlərinin payı üzrə dividend gəlirləri, ödəniş hüququ təsis edildikdə, digər əməliyyat gəlirləri kimi mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin yenidən təsnifləşdirilməsi

Təşkilatın satın aldığı, satdığı və ya ixtisar etdiyi biznes sahələri istisna olmaqla, Təşkilat ilkin tanınmadan sonrakı mərhələ üçün maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirmir. Maliyyə öhdəlikləri heç zaman yenidən təsnifləşdirilmir. Təşkilat 2020-ci ildə hər hansı bir maliyyə aktivlərini və öhdəliklərini yenidən sinifləşdirməyib.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Şərtlərin və şəraitlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsinə görə tanınmanın dayandırılması

Təşkilat, şərtlər və şərtlər yenidən razılaşdırıldıqda, müştəriyə verilən kreditlər və avanslar kimi maliyyə aktivinin tanınması dayandırılır, nəticədə, yeni kredit təsnif olunur, tanınmanın dayandırılmasından yaranan fərq gəlir və ya xərcdə tanınır, dəyərsizləşmə zərərinin hələ yaradılmadığı dərəcəyə kimi. Yeni tanınmış kreditlər GKZ ölçmə məqsədləri üçün yeni kredit dəyərsizləşmiş hesab edilənə qədər 1-ci Mərhələdə təsnifləşdirilir, yeni kredit ilkin tanımada dəyərsizləşmiş olmadıqda.

Təşkilat müştəriyə kredit verilməsinin dayandırılıb-dayandırılmamasını qiymətləndirərkən, aşağıdakı faktları nəzərdə alır:

- Kreditin valyutasının dəyişməsi;
- Kapital xüsusiyyətlərinin təqdimatı;
- Qarşı tərəfdəki dəyişiklik;
- Dəyişikliklərin bu cür tanınması müqabilində modifikasiya alətləri artıq YƏMFÖ meyarlarına cavab verməyəcəyinin məlum olması.

Əgər dəyişiklik nəgd pul vəsaitlərinin axışında əhəmiyyətli dərəcədə fərqliliyə səbəb olursa, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxara bilməz. Orijinal ehtimal olunan faiz dərəcələrində diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətindəki dəyişikliyə əsasən, Təşkilat, hər hansı bir dəyərdən düşmə (dəyərsizləşmə) halları qeyd edilmədiyi təqdirdə, bununla bağlı olaraq mənfəət və zərər hesabına dəyişikliklərin təsirini uçota alır.

Əsaslı dəyişikliklərdən başqa tanınmanın dayandırılması halları

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivindən pul vəsaitlərinin hərəkətini almaq hüququ başa çatdıqda maliyyə aktivinin (və ya mümkün olduqda, maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya oxşar maliyyə aktivlərinin bir hissəsi) tanınması dayandırılır.

Təşkilat maliyyə aktivini yalnız və yalnız aşağıdakı hallarda köçürə bilər:

- Təşkilat maliyyə aktivlərindən pul vəsaitlərinin axınını əldə etmək üçün müqavilə hüquqlarını köçürmüşdür;

və ya

- Pul vəsaitlərinin hərəkəti hüququnu saxlayır, lakin "ötürmə" razılaşması ilə üçüncü tərəfə maddi gecikmə olmadan alınan pul vəsaitlərinin hamısını tam ödəmək öhdəliyi götürür ki, bu ödəniş qaydaları.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Əsaslı dəyişikliklərdən başqa tanınmanın dayandırılması halları (davam)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Təşkilatın maliyyə aktivləri üzrə pul vəsaitlərinin axını ("əsas aktiv") almaq üzrə müqavilə hüquqlarını saxladığı əməliyyatlardır, lakin həmin pul vəsaitlərinin hərəkəti bir və ya bir neçə müəssisəyə ("son alıcılara"), aşağıdakı üç şərt yerinə yetirildikdə ödənilir:

- Təşkilat, alınmış məbləğin tam ödənilməsi və faiz dərəcələrinə uyğun faiz məbləğləri ilə qısamüddətli avanslar istisna olmaqla, orijinal aktivdən ekvivalent məbləğlərin yığımını həyata keçirmədiyi halda, alıcılara məbləğləri ödəmək öhdəliyi yoxdursa;
- Təşkilat, potensial alıcılara təminat olaraq təqdim etdiyi aktivdən başqa, hər hansı bir digər orijinal aktiv sata və ya girov qoya bilməzsə;
- Təşkilat potensial alıcılar adına toplanan pul vəsaitlərini əhəmiyyətli gecikmə olmadan təhvil vermək məcburiyyətindədirsə.

Əlavə olaraq, Təşkilat bu cür pul axınlarını yenidən investisiya etmək hüququna malik deyil, istisna olaraq yığım tarixi və potensial alıcılara lazım olan pul köçürmə tarixləri arasında olan dövr ərzində qazanılmış faizlər də daxil olmaqla, toplanış tarixi və son alıcılara tələb olunan pul köçürmə tarixi arasındakı müddət ərzində.

Transfer yalnız tanınmanın dayandırılması hallarına uyğunlaşdırılır, həmçinin :

- Təşkilat aktivin bütün risklərini və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə ötürmüşdür;

və ya

- Təşkilat aktivin bütün risklərini və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə nə ötürmüş nə də saxlamamışdır lakin aktiv üzrə nəzarətin ötürülməsini təmin etmişdir.

Təşkilat, bütün əsaslı riskləri və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə köçürmədikdə və ya əlində saxlamadıqda, yalnız aktivin nəzarətini özündə saxlayıbsa, aktiv yalnız Təşkilatın davamlı təsirini əhəmiyyətlilik dərəcəsi ilə tanınır və bu halda Təşkilat həmçinin əlaqəli öhdəliyi tanınmalıdır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Təşkilatın əlində saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Köçürülmüş aktiv üzərində təminat şəkli alan davamlı müdaxilə və təsir gücü, aktiv orijinal balans dəyərinin altında və Təşkilatın ödəməsi tələb oluna biləcək maksimum məbləğlə ölçülür.

Davamlı təsir köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və ya satın alınan bir variantın (və ya hər ikisinin) formasını alırsa, Təşkilatın aktivini yenidən satın alma prosesində ödəməsi lazım gələn dəyerdə ölçülür. Ədalətli dəyərle ölçülmüş bir aktiv üzrə yazılı təklif seçimi olması halında, Təşkilatın davam edən təsirinin əhatəsi, köçürülmüş aktivin ədalətli dəyəri və seçmə əməliyyat qiymətinin aşağı olması şərtlərilə məhdudlaşır.

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliklərinin tanınması öhdəliklərin sıfırlanması, ləğv edilməsi ya da vaxtının bitməsi hallarında dayandırılır. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kredit verəndən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, belə bir mübadilə və ya dəyişiklik öz öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliklərin tanınması kimi qəbul edilir. Orijinal maliyyə öhdəliklərinin balans dəyəri və ödənilməli ödənişlər arasındakı fərq mənfəət və zərərdə tanınır.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşməsi

Gözlənilən kredit zərərlərinin tanınması prinsiplərinə ümumi baxış

Təşkilatın, birlikdə "maliyyə alətləri" adlandırılan kredit şərti öhdəliklər və qarantıya müqavilələri ilə yanaşı, mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyərlə saxlanılan bütün kreditlər, digər borc maliyyə aktivləri gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat yaradır. Kapital alətləri MHBS 9-a uyğun olaraq dəyərsizləşməyə məruz qalmır.

GKZ yaranmasından bu yana kredit riskində əhəmiyyətli bir artım olmadıqca, aktivin ömrü boyu yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə dayanmaqdadır. Hesabat tarixindən sonrakı 12 ay müddətində maliyyə alətində ehtimal olunan hadisələrdən qaynaqlanan zərərləri təmsil edən hissədir.

Hər ikisi maliyyə alətlərinin əsas portfelinin xarakterindən asılı olaraq ya fərdi əsasda ya da kollektiv əsasda hesablanır. Təşkilat hər hesabat dövrünün sonunda, ilkin tanımadan sonra maliyyə alətlərinin kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını, maliyyə alətlərinin qalan faydalı ömrü ərzində dəyərsizləşmə riskindəki dəyişikliyi diqqətə alaraq qiymətləndirmə aparmaq siyasətini həyata keçirmişdir.

Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq Təşkilat kreditlərini aşağıda açıqlandığı şəkildə Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və dəyərsizləşmiş (POCI) kreditlər kimi qruplaşdırır.

Mərhələ 1: Kreditlərin ilkin tanınması, Təşkilat 12 aylıq GKZ-ə əsaslanan ehtiyat məbləğini tanıyır. Mərhələ 1 kateqoriyasında qruplaşdırılan kreditlər həmçinin kredit riskinin artaraq Mərhələ 2-dən yenidən təsnifləşdirilmiş kreditləri də özündə cəmləşdirir.

Mərhələ 2: Borc verildikdən sonra kredit riskində əhəmiyyətli artım baş verdikdə, Təşkilat kreditin gözlənilən faydalı ömrü ərzində yarana biləcək zərərlər üçün ehtiyat yaradır. Mərhələ 2 kreditləri əlavə olaraq, kredit riskinin artdığı və kreditin Mərhələ 3-dən etibarən yenidən təsnifləşdirildiyi təsislərdə ehtiva edir.

Mərhələ 3: Əhəmiyyətli dərəcədə dəyərsizləşmə müşahidə olunan kreditlər. Təşkilat kreditin gözlənilən faydalı ömrü ərzində yarana biləcək zərərlər üçün ehtiyat yaradır.

POCI: Alınan və ya yaradılan kredit aktivləri üçün ilkin tanımada dəyərsizləşmə müşahidə olunan maliyyə aktivləridir. POCI aktivləri orjinal tanınmalar sırasında ədalətli dəyərdə qeydə alınır və faiz gəlirinin sonrakı tanınmaları effektiv faiz dərəcəsinə əsaslanır. GKZ yalnız ehtimal edilən dəyərsizləşmədə növbəti dəyişiklik olduğunda tanınır və ya genişləndirilir.

Təşkilatın geri ödənilməmiş kredit məbləğləri ilə bağlı bərpa olunmasına dair gözləntisi qalmadığı hallarda bütünlüklə və ya hissəvi maliyyə aktivinin ümumi balans dəyəri azaldılır. Bu, maliyyə aktivinin tanınmasının (qismən) dayandırılması hesab olunur.

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması

Təşkilatlar effektiv faiz dərəcəsinə qədər azalmış qismüddətli nağd pul daxilolmalarını ölçmək üçün dörd ehtimal yönümlü ssenariyə dayanaraq gözlənilən kredit zərərlərini hesablayırlar. Qismüddətli nağd pul azalmaları müqaviləyə uyğun olaraq Təşkilata ödənilməli pul axınları ilə Təşkilatın ümumilikdə əldə etməyi gözlədiyi məbləğ arasındakı fərkdir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanmasında əsas elementlər aşağıdakılardır:

- *Defolt ehtimalı*- (Öhdəliyin yerinə yetirilməməsi ehtimalı) verilmiş zaman kəsiyində ödənilməmə ehtimalının təxmini hesablanmasıdır.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması (davamı)

Defolt ehtimalı bəzən yalnız dəyərləndirilən zaman müddətində baş verə bilər, lakin, ehtiyatlar portfel daxilində davamlı olaraq saxlanılmış ola da bilər.

- *Defolt ehtimalında açıqlanma*- hesabat tarixindən sonra əsas məbləğin və faizin müqavilə ilə müəyyən edilmiş və ya hər hansı digər formada təyin edilən geri ödəmə şərtləri daxil olmaqla, təklif edilən güzəştlərdən mümkün azalmaların və gecikmiş ödəmələrə yığılmış faizlərin nəzərə alınaraq gələcək tarixdəki defoltun açıqlama qeydlərində yaradacağı dəyişikliklərin əvvəlcədən təxmin edilməsidir.
- *Defolt ehtimalında mümkün zərərlər*- Verilmiş müddət ərzində defolt hadisəsinin baş verməsindən yaranan zərərlərin əvvəlcədən təxmin edilməsidir. Bu daha çox müqavilə üzrə məbləğlər ilə borc verənin qoyulmuş girovların realizasiyası da daxil olmaqla almağı gözlədiyi məbləğ arasındakı fərqə əsaslanır.

Gözlənilən kredit itkilərini əvvəlcədən dəyərləndirərkən dörd müxtəlif ssenariləri nəzərə alınır (əsas vəziyyət, qalxış, yumaşaq düşüş (enmə 1), və daha kəskin enmə (enmə 2)). Bunların hər biri müxtəlif defolt ehtimalı, defolt vəziyyətində açıqlama və defolt ehtimalında mümkün zərərlərlə əlaqədardır. Vəziyyətdən asılı olaraq, ödənilməyən borcların ödənilmə ehtimalının və girovun dəyərinin və ya aktivin satılmasından əldə ediləcək məbləğin də nəzərə alınaraq geri qaytarılmasına dair müxtəlif ssenarilər də daxil edilə bilər.

Kredit zərərlərində maksimum dövr Təşkilat hüquqi cəhətdən daha erkən müddətə tanınmalı olduğu hallar istisna olmaqla maliyyə alətinin müqavilə müddəti ilə müəyyən edilir.

Dəyərsizləşmə zərərləri və azadolmalar maliyyə aktivinin balans dəyərinə müəyyən edilmiş alınmamış borc öhdəliyinə görə yaradılan gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatlardan formalaşan modifikasiya zərərləri və ya gəlirlərindən ayrılıqda balansda və açıqlama qeydlərində öz əksini tapır. Gözlənilən kredit zərəri metodunun mexanizmlərini aşağıdakı kimi izah etmək olar:

- 1-ci mərhələ: Təşkilat hesabat tarixindən sonrakı 12 aylıq müddət ərzində maliyyə alətinin mümkün ödənilməmə ehtimalının nəticəsi kimi istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərinin 12 aylıq nisbətini hesablayır. Təşkilat hesabat tarixindən sonrakı növbəti 12 aylıq müddət üçün gözlənilən ödənilməmə hadisəsinə ehtiyat məbləğini hesablayır.

Bu gözlənilən 12 aylıq ödənilməmə ehtimalları effektiv faiz dərəcəsinə yaxınlaşana qədər azaldıb, ödənilməmə hadisəsində gözlənilən itkilərin miqdarında vurularaq ödənilməmə hadisəsində açıqlama qeydlərinin proqnozlaşdırılmasına istifadə olunur. Hər dörd ssenari üçün bu hesablamalar yuxarıda izah edildi ki kimidir.

- 2-ci mərhələ: Borcun kredit riski orijinaldan əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda Təşkilat istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərəri ehtiyatı yaradır. Mexanizmlər ssenarilər də daxil olmaqla yuxarıda izah edilən digər ssenarilərlə oxşarlıq təşkil etsə də ödənilməmənin ehtimalı və ödənilməmə hadisəsində zərərlərin miqdarı maliyyə alətinin istifadə müddətinə əsasən proqnozlaşdırılır. Ehtimal olunan nağd pul ehtiyatları orijinal effektiv faiz dərəcəsinə yaxın məbləğə qədər azaldılır.
- 3-cü mərhələ: Təşkilat kredit dəyərsizləşməsi nəzərə alınan borclara gözlənilən istifadə müddəti üzrə kredit zərərləri hesablayır. Bu metod 2-ci mərhələdə verilən ödənilməmə ehtimalı 100% müəyyən edilmiş aktivlərlə oxşardır.
- Alınmış və ya orijinal kredit dəyərsizləşməsi müəyyən edilən aktivlər ilkin tanınmada kredit dəyərsizləşməsi hesablanan aktivlərdir. təşkilatlar ilkin tanınmadan istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərlərinə yalnızca yığılmış dəyişiklikləri dörd ehtimal yönümlü ssenarilərə əsaslanaraq tanıyır.
- Borc öhdəlikləri və akkreditivlər.

Alınmamış borc öhdəliyinə istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərlərini proqnozlaşdırarkən Təşkilat borc öhdəliyinin gözlənilən hissəsinin istifadə müddəti bitdikdən sonra alacağını nəzərdə tutur. Gözlənilən kredit zərəri, dörd ssenarinin ehtimal ağırlığına əsaslanan nağd pulun çəkildiyi təqdirdə, gözlənilən çatışmazlıqların bugünkü dəyərinə əsaslanır. Gözlənilən nağd pul çatışmazlığı, kredit üzrə gözlənilən effektiv faiz dərəcəsinə yaxınlaşanda təxirə salınır.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması (davamı)

Həm kredit, həm də alınmamış bir öhdəlik daxil olan kredit kartları və dövriyyə vəsaitləri üçün gözlənilən kredit zərərləri kreditlə birlikdə hesablanır və təqdim olunur. Kredit öhdəlikləri və akkreditivlər üçün gözlənilən kredit itkiləri *ehtiyat* məbləği içərisində tanınır.

- Qarantiyalar

Hər bir zamanət üzrə Təşkilatın öhdəliyi, gəlir hesabatında tanınmış məcmu amortizasiya məbləğinin azaldılması və gözlənilən kredit itkiləri ehtimalının daha yüksək olması ilə ölçülür.

Bu məqsədlə, Təşkilat, sahibinin kredit zərərinə görə geri ödəyəcəyi məbləğin riskə uyğun effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilmiş azalmaların hazırkı dəyərini əvvəlcədən təqribi hesablayır. Hesablama ehtimal ağırlıqlı dörd ssenari ilə aparılır. Maliyyə təminatı müqavilələri ilə bağlı gözlənilən kredit itkiləri *ehtiyatlar* daxilində tanınır.

Digər məcmu gəlirlər içərisində balans dəyəri ilə ölçülən borc alətləri (DMGƏD)

Digər məcmu gəlirlər içərisində balans dəyərində ölçülmüş borc alətlərinin gözlənilən kredit zərərləri bu maliyyə aktivlərinin qalıq dəyərini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda azaltmır. Bunun əvəzində, aktivlərin amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülməsi halında yaranacaq ehtiyata bərabər olan məbləğ, sair məcmu gəlirlərdə mənfəət və ya zərəre müvafiq yığılmış dəyərsizləşmə məbləği olaraq tanınır. Sair məcmu gəlirlərdə yığılmış zərər, aktivlərin silinməsi zamanı mənfəət və zərər hesabına qaytarılır.

Alınmış və ya ilkin tanınmadan kredit dəyərsizləşməsi müəyyən olunmuş maliyyə aktivləri

Alınmış və ya ilkin tanınmadan kredit dəyərsizləşməsi müəyyən olunmuş maliyyə aktivləri üçün Təşkilat ilkin tanınmadakı zərər ehtiyatlarına yalnız yığılmış dəyişiklikləri tanıyır.

Gələcəklə bağlı proqnoz xarakterli məlumatlar

Gözlənilən kredit riski modellərində, təşkilatlar aşağıdakı kimi geniş iqtisadi informasiyalara əsaslanmaqdadır:

- ÜDM artımı;
- İşsizlik dərəcəsi;
- Mərkəzi bankın faiz dərəcəsi;
- Təsərrüfatı qiymətləri indeksi.

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması üçün istifadə olunan məlumatlar və modellər, maliyyə hesabatları tarixində bazarın bütün xüsusiyyətlərini əks etdirə bilməz. Belə fərqlər əhəmiyyətli dərəcədə vacib olduqda bunu əks etdirmək üçün, keyfiyyətə uyğun bəzən müvəqqəti olaraq düzəlişlər edilir.

Yuxarıda göstərilən məlumatlar yalnız məsələyə aydınlıq gətirmək məqsədilə seçilmiş ümumi iqtisadi göstəricilərdir. Praktikada əmtəə qiymətləri inflyasiya dərəcələri, valyuta məzənnələri və dövlət büdcəsinin kəsirləri kimi digər göstəricilər də istifadə oluna bilər.

Girov qiymətləndirməsi

Təşkilat maliyyə aktivləri üzərində kredit risklərini azaldılması üçün mümkün olduğu qədər girovdan istifadə etməyə çalışır. Təşkilat, pul, qiymətli kağızlar, akkreditivlər / zamanətlər, daşınmaz əmlak, debitor borcları, ehtiyatlar, digər qeyri-maliyyə aktivləri və xalis müqavilələr formasında kredit alətləri kimi müxtəlif formalarda mövcud ola bilər. Girov təmin edilmədiyi halda, bu Təşkilatın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında qeyd edilmir.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Girov qiymətləndirməsi (davamı)

Lakin, girovun balans dəyəri gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanmasına təsir göstərir. Adətən, ən az, kreditin verildiyi anda və üç ayda bir dəfə yenidən qiymətləndirilir. Bununla yanaşı, bəzi girovlar, məsələn, marja tələblərinə aid pul və ya qiymətli kağızlar gündəlik qiymətləndirilir.

Mümkün olduğu təqdirdə, Təşkilat təminat kimi saxlanılan maliyyə aktivlərini qiymətləndirmək üçün aktiv bazar məlumatlarından istifadə edir. Sabit bazar qiymətinə sahib olmayan digər maliyyə aktivləri modellərdən istifadə etməklə qiymətləndirilir. Daşınmaz əmlak kimi qeyri-maliyyə girovları ipoteka brokerləri kimi üçüncü tərəflərin verdiyi məlumatlara görə və ya mənzil qiymət indeksləri əsasında qiymətləndirilir.

Girovun ötürülməsi

Təşkilatın siyasəti müsadirə edilmiş girovların Təşkilatın daxili əməliyyatları üçün ən yaxşı şəkildə istifadə edilə biləcəyini və ya satılmalı olduğunu müəyyən etməkdir. Daxili əməliyyatlar üçün yararlı olacağı təsbit edilmiş girovlar üçüncü şəxslərə ötürülməyi dəyərdən aşağı və ya orijinal təmin edilmiş aktivin balans dəyərində hesablanır. Satışın daha əlverişli olduğu müəyyənləşdirilmiş girovlar, satış üçün saxlanılan aktivlərdə, balans dəyərində (əgər aktivlər olduqda) və ya balans dəyərindən qaytarılma tarixində satış üçün çəkiləcək xərclər çıxılmaqla Təşkilatın daxili siyasətinə uyğun olaraq tanınır.

Təşkilat normal fəaliyyəti dövründə pərakəndə portfelində əmlak və ya digər aktivləri fiziki olaraq üçüncü şəxslərə ötürmür, adətən auksionda borc öhdəliyini ödəmək üçün xarici agentləri cəlb edir. Hər hansı əlavə dəyər müştərilərə / borcalanlara qaytarılır. Bu praktikanın nəticəsi olaraq hüquqi ötürülmə prosesinə məruz qalmış yaşayış obyektləri balansda qeyd edilmir.

Silinmələr

Maliyyə aktivləri yalnız bərpa edilməsi mümkün olmadığı halda təsdiq edildiyi zaman qismən və ya tam olaraq silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış zərər ehtiyatından çox olduqda, fərq əvvəlcə ümumi balans dəyərinə tətbiq edilən ehtiyata əlavə olunur. Hər hansı bir sonrakı bərpa kredit zərərləri üzrə xərclərə hesablanır.

MHBS 7R.35L müəssisələrdən dövr ərzində silinmiş və hələ də icra fəaliyyətinə məruz qalan maliyyə aktivləri üzrə qüvvədə olan məbləği açıqlamağı tələb edir. Bu tələb, Təşkilatın aktivini bərpa etmək üçün heç bir əsaslı gözləntiləri olmadığı təqdirdə və əlavə prosedurları icra etməkdən imtina etdikdə silməsinə imkan verən MHBS 9.5.4.4 ilə ziddiyyət təşkil edir.

Ədalətli dəyər müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərən yaxşı məlumatlandırılmış müstəqil tərəflər arasında əməliyyatın ümumi şərtlər əsasında həyata keçirildiyi zaman aktivin mübadilə edilə bildiyi və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi məbləği təşkil edir. Ədalətli dəyər fəal bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üzrə cari tələb qiymətini və maliyyə öhdəlikləri üzrə cari təklif qiymətini əks etdirir. Bazar riskləri qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilən aktiv və öhdəliklər ilə əlaqədar Təşkilat qarşılıqlı surətdə əvəzləşdirilən risklər üzrə ədalətli dəyər göstəricilərinin müəyyən edilməsi üçün orta bazar qiymətlərindən istifadə edə bilər və xalis açıq mövqeyə müvafiq tələb və təklif qiyməti tətbiq edə bilər. Maliyyə aləti fəal bazarda o zaman sərbəst surətdə alınıb satıla bilən aktivlər kimi qəbul edilir ki, onların qiymətləri haqqında məlumat fond birjasında və ya digər maliyyə Təşkilatından sərbəst və müntəzəm şəkildə əldə edilə bilsin və bu zaman həmin qiymətlər könüllü şəkildə bazar şərtləri çərçivəsində həyata keçirilən real və müntəzəm əməliyyatları əks etdirdirsin.

Bazar qiymətləri mövcud olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli, könüllü şəkildə həyata keçirilən ən son əməliyyatlar haqqında məlumata əsaslanan modellər kimi qiymətləndirmə üsulları, eləcə də investisiya qoyulan müəssisələr haqqında maliyyə məlumatlarının təhlili istifadə edilir.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edə bilər. Bu fərziyyələrin hər-hansı birinin mümkün alternativ variantla əvəz edilməsi nəticəsində mənfəət, gəlir, aktiv və öhdəliklərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə səbəb olacaq hallar barədə məlumat hazırkı maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitlərini və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və *əməliyyat xərclərini* ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri maliyyə xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər-hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər-hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maddələrinin balans dəyərinə daxil edilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri asanlıqla müəyyən nağd pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyəri cüzi dəyişikliklərə məruz qalan maddələrdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəmə müddəti üç aydan az olan banklararası bütün depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudlaşdırılmış vəsaitlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərti ilə sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə, Təşkilat tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. İlkin qiymətləndirmədən sonra müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar, banklardan alınacaq vəsaitlər EFD metodologiyası istifadə olunmaqla amortizasiya olunmuş dəyərdə dəyərsizləşmə çıxılmaqla müəyyən olunur. Amortizasiya olunmuş dəyər satın alma zamanı edilən güzəştlər və mükafatlar, EFD-in ayrılmaz hissəsi olan haqqar və xərclər nəzərə alınmaqla hesablanır.

Buna görə də, Təşkilat faiz gəlirini gözlənilən kreditin müddəti ərzində sabit gəlirlilik dərəcəsinin ən yaxşı qiymətləndirməsini əks etdirən gəlirlilik dərəcəsi istifadə etməklə tanıyır, beləliklə, müxtəlif mərhələlərə aid olan potensial müxtəlif faiz dərəcələrinin təsirini və məhsulun həyat dövrünü (avanslar, cərimə faizləri və xərclər) tanıyır. Dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda, yenidən baxılmış şərtlər əvvəlki şərtlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənersə, yeni aktiv əvvəlcə ədalətli dəyərdə uçota alınır.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar lazım olduqda yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyerdə qeydə alınır.

Başa çatdırılmamış tikinti işləri lazım olduqda dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyerdə qeydə alınır. İlkin dəyərə müvafiq aktivlərin tikintisinin maliyyələşdirilməsi üçün xüsusi və ümumi borc vəsaitlərinin alınması ilə əlaqədar borc vəsaitləri üzrə xərclər daxildir. Tikinti işləri tamamlandıqdan sonra həmin aktivlər müvafiq əmlak və avadanlıqlar kateqoriyasına köçürülür və balans dəyərində uçota alınır. Başa çatdırılmamış tikintilər üçün tikinti işləri başa çatdırılmayana qədər amortizasiya hesablanır. Əmlak və avadanlıqların bütün digər növləri lazım olduqda yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə üzrə zərəri çıxmaqla (əgər varsa), ilkin dəyerdə qeydə alınır.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir. Əmlak və avadanlıqlar dəyərsizləşdikdə, onlar binalar və avadanlıqların istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyər ilə satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyerdən daha yüksək olan dəyərə silinir. Aktivin balans dəyərindəki azalma mənfəət və zərəre aid edilir. Aktivin istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyərin və ya satış xərcləri çıxılmaqla, onun ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki dövrlərdə hər-hansı aktiv üçün qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərərlər bərpa edilir.

Əmlak və avadanlıqların satışından yaranan gəlir və zərər, gəlir məbləği və balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və zərərdə əks etdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Təşkilatın digər qeyri-maddi aktivlərinə komputer proqramları daxildir. Qeyri-maddi aktivlər yalnızca dəyərinin uyğun olaraq qiymətləndirilə bildiyi və Təşkilata bu qeyri-maddi aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin daxil olacağına ehtimal edildiyi təqdirdə tanınır. Ayrılıqda alınan qeyri-maddi aktivlər ilkin olaraq maya dəyərində tanınır. İlkin tanımadan sonra, qeyri-maddi aktivlər dəyərindən yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə xərcləri çıxılmaqla tanınır.

Qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddətinin müəyyən və ya qeyri-müəyyən olması qiymətləndirilir. Müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər faydalı istifadə müddəti dövründə amortizasiya olunur.

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün faydalı istifadə müddəti və amortizasiya metodu ən azı hər maliyyə ilinin sonunda nəzərdən keçirilir. Faydalı istifadə müddətindəki və ya aktivə xas olan gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istifadəsindəki dəyişikliklər sonradan mühasibat prinsiplərindəki dəyişiklik kimi nəzərə alınan amortizasiya dövrünün və metodologiyasının dəyişməsinə səbəb olur.

Köhnəlmə və amortizasiya

Əmlak və avadanlıqlar üzrə amortizasiya azalan qalıq metoduna, yəni əsas vəsaitlərin aşağıda göstərilən təxmini faydalı xidmət müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini onların qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

	31 dekabr 2020-ci il üzrə, %	31 dekabr 2019-cu il üzrə, %
Mebel və avadanlıqlar	25	25
Kompüter və avadanlıqlar	25	25
Nəqliyyat vasitələri	10-25	25
Digər əsas vəsaitlər	20	20
İcarəyə götürülmüş əmlakın əsaslı təmiri	20	20

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Təşkilatın həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Təşkilat aktivini onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözlədikdə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Əsas istismar və ya təmir xərcləri

Əsas istismar və ya təmir xərcləri əvəzləşdirilən aktiv və ya aktivin hissələri, yoxlama xərcləri və əsaslı təmir xərclərindən ibarətdir. Aktiv və ya aktivin bir hissəsi ayrıca olaraq amortizasiya olunduqda və cari olaraq silindikdə və ya əvəzləşdirildikdə və həmin aktivlə bağlı gələcək iqtisadi gəlirlərin Təşkilata axını ehtimal olunduqda, xərclər kapitallaşdırılır. Aktivin hissəsi bir komponent olaraq ayrıca nəzərə alınmadıqda, əvəzləşdirmə dəyəri dərhal silinən əvəzləşdirilən aktivlərin qalıq dəyərini qiymətləndirmək üçün istifadə olunur.

Əsas saxlama proqramları ilə bağlı təftiş xərcləri kapitallaşdırılır və növbəti yoxlama dövrü ərzində amortizasiya olunur. Bütün digər istismar xərcləri çəkilmiş xərclər kimi hesablanır.

Satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər

Təşkilat uzunmüddətli aktivi o halda satış üçün nəzərdə tutulan kimi tanıyır ki, onun qalıq dəyəri mütəmadi istifadə vasitəsilə deyil, əsasən satış əməliyyatı vasitəsilə qaytarılacaq. Bu halın baş verməsi üçün uzunmüddətli aktiv hazırkı vəziyyətində dərhal satış üçün hazır olmalıdır, yalnız o şərtlə ki, belə aktivlərin satılması üçün şərtlər sadə və adidir və onun satılması yüksək ehtimal edilməlidir.

Satış ehtimalı o zaman yüksək hesab olunur ki, Təşkilatın rəhbərliyi aktivin satılmasını və alıcının təyin edilməsini planlaşdırsın. Bundan əlavə, uzunmüddətli aktiv onun cari ədalətli dəyərinə yaxın qiymətdə satıla bilməlidir və əlavə olaraq satış üçün nəzərdə tutulan təsnifatlaşdırılma tarixindən bir il ərzində uzunmüddətli aktivin satışı başa çatdırılmalıdır.

Satış üçün nəzərdə tutulduğu kimi təsnifatlaşdırılmış aktivləri Təşkilatın qalıq dəyəri ilə və ya daha aşağıdırsa satış üzrə xərclərin çıxılması ilə ədalətli dəyərində ölçür. Əgər aktivin vəziyyətindəki dəyişikliklər və ya hadisələr satış üçün nəzərdə tutulan uzun müddətli aktivin dəyərinin aşağı düşməsinə işarə edirsə, Təşkilat aktivin dəyərsizləşməsi üzrə zərəri tanıyır. Əgər sonradan aktivin ədalətli dəyərində artım müşahidə olunarsa, aktiv yalnız həmin aktiv üzrə toplanmış dəyərsizləşmə zərəri həcmində tanınır və qeyd olunur.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müxbir banklar tərəfindən Təşkilata nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Təşkilat verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə aid edilir. İlk qiymətləndirmədən sonra, digər banklara ödəniləcək vəsaitlər EFD tətbiq olunmaqla amortizasiya olunmuş dəyərə göstərilir. Amortizasiya olunmuş dəyər EFD-in ayrılmaz tərkib hissəsi olan xərclər və vəsaitlər alınan zaman əldə olunan güzəştlər nəzərə alınmaqla hesablanır.

Borc götürülmüş digər vəsaitlər

Borc götürülmüş digər vəsaitlərə rezident və qeyri-rezident banklar tərəfindən sabit ödəmə müddəti və sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri ilə verilmiş kreditlər daxildir. Borc götürülmüş digər vəsaitlər amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. İlk qiymətləndirmədən sonra, borc götürülmüş digər vəsaitlər EFD tətbiq olunmaqla amortizasiya olunmuş dəyərə göstərilir. Amortizasiya olunmuş dəyər EFD-in ayrılmaz tərkib hissəsi olan xərclər və vəsaitlər alınan zaman əldə olunan güzəştlər nəzərə alınmaqla hesablanır.

Borc qiymətli kağızları

Buraxılmış borc qiymətli kağızlarına istiqrazlar və Təşkilat tərəfindən yerləşdirilmiş borc iltizamları aiddir. Əgər Təşkilat öz borc qiymətli kağızını satın alırsa, bu öhdəlik maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından silinir və ödənilən vəsaitlə öhdəliyin qalıq dəyəri arasında olan fərq mənfəət və zərər hesablarında müvafiq olaraq öhdəliklərin vaxtından tez icra edilməsinin nəticəsi kimi təqdim edilir.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

İmtiyazlı səhmlər

İmtiyazlı səhmlər geri qaytarılandır və kapitalda iştirak hüququ verən səhmlər kimi nəzərə alınmır.

Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi hazırkı maliyyə hesabatlarında Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasitə digər məcmu gəlirlərdə və ya kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və zərərdə qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda, təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və digər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

İlkin uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla).

Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 102.1.22 - maddəsinə uyğun olaraq MMC-də fiziki şəxslərin investisiya qiymətli kağızları üzrə ödənilən dividendlər 2016-cı ilin fevral ayından etibarən 7-il müddətinə vergidən azaddır.

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri

Təşkilatın qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda qiymətləndirilir. Rəhbərlik qrupun vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında uçota alınır.

Gəlir və xərclərin uçotu

Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri məcmu gəlirlər haqqında hesabatda effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, əməliyyat xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

Gəlir və xərclərin uçotu (davamı)

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar əldə edilmiş və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir.

Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Təşkilat tərəfindən əldə edilmiş komissiya haqları, Təşkilatın xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Təşkilat, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərlə qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin vaxtında qaytarılması ilə bağlı şübhə yarandıqda, onlar dəyərsizləşmə məbləğinin müəyyən edilməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması üçün istifadə edilən effektiv faiz dərəcəsi əsasında faiz gəlirlərini əks etdirməklə bərpa dəyərində qədər azaldılır. Bütün digər komissiya gəlirləri, digər gəlirlər və digər xərclər adətən göstərilməli olan ümumi xidmətlərdə faktiki göstərilmiş xidmətlərin payı kimi müəyyən edilmiş konkret əqdin tamamlanma dərəcəsi ilə asılı olaraq hesablama metodu ilə qeydə alınır. Sindikatlaşdırılmış kreditlər üzrə komissiya haqları, sindikatlaşdırma başa çatdıqda və Təşkilat kredit paketinin hər-hansı hissəsini özündə saxlamadıqda və ya paketin bir hissəsini əqdin digər iştirakçıları kimi eyni effektiv faiz dərəcəsi ilə özündə saxladıqda gəlir kimi əks etdirilir.

Üçüncü tərəflər üçün əqdlərin təşkili üzrə komissiya gəlirləri (məsələn, kreditlərin, səhmlərin və digər qiymətli kağızların alınması və yaxud qeyd olunan əməliyyatlar nəticəsində əldə edilmiş müəssisələrin alqısı və ya satışı) əqd başa çatdıqda qeydə alınır. İnvestisiya portfelinin idarə olunması və digər idarəetmə və məsləhət xidmətləri üzrə komissiya gəlirləri xidmətlərin göstərilməsinə dair müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq adətən sərf edilmiş vaxta proporsional şəkildə əks etdirilir. İnvestisiya fondlarının aktivlərinin idarə olunması üzrə komissiya gəlirləri bu cür xidmətlərin göstərildiyi dövr ərzində göstərilmiş xidmətlərə proporsional şəkildə qeydə alınır. Eyni prinsip əmlakın idarə edilməsi, maliyyə planlaşdırması və uzun müddət ərzində davamlı olaraq göstərilən depozitari xidmətləri üçün tətbiq edilir.

Xarici valyuta əməliyyatları

Təşkilatın funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Təşkilatın funksional və hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır (“AZN”). Monetar aktiv və öhdəliklər, ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Bu cür əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və ARMB-nin ilin sonuna olan rəsmi valyuta məzənnəsi ilə monetar aktiv və öhdəliklərin funksional valyutaya çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır.

İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilmə qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən pay alətlərinə tətbiq edilmir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərində təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi qeydə alınır.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ Dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 2.0890 AZN (31 dekabr 2019-cu il tarixinə: 1 ABŞ Dolları = 1.7000 AZN və 1 Avro = 1.9035 AZN).

Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktiv realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar

Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Pensiya və Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Təşkilatın işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

İcarə müqavilələri

Təşkilat müqavilənin icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya icarə komponentinə sahib olub-olmaması, yəni müəyyən bir haqq qarşılığında müəyyən müddət ərzində müəyyən aktivdən istifadə hüququnun olması faktını başlanğıc tarixində müəyyənləşdirir.

Təşkilat icarəçi qismində

Təşkilat qısa müddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçülmə metodundan istifadə edir. Təşkilat icarə üzrə ödənişləri etmək üçün icarə öhdəlikləri və müvafiq aktivdən istifadə hüququnu təzahür edən aktivdən istifadə hüququ tanıyır.

i) Aktivdən istifadə hüququ

Təşkilat icarənin başlanğıc tarixində (yəni müvafiq aktivin istifadəyə hazır olduğu tarix) aktivdən istifadə hüququ tanıyır. Aktivdən istifadə hüququ yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır və icarə öhdəliklərinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə düzəlişlərə məruz qalır. Aktivdən istifadə hüququnun maya dəyərində tanınan icarə öhdəliklərinin dəyəri, ilkin birbaşa xərclər və icarə üstünlükləri çıxılmaqla başlanğıc tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş icarə ödənişləri daxildir. Aktivdən istifadə hüququ icarə müddəti və ya aktivin ehtimal edilən ömür müddətindən daha qısa olan dövr üzrə düzxətli amortizasiya metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Əgər icarəyə götürülmüş aktiv üzərində mülkiyyət hüququ icarə müddətinin sonunda Təşkilata keçirsə və ya maya dəyəri özündə alış opsiyonundan istifadəni ehtiva edirsə, amortizasiya aktivin ehtimal edilən ömür müddəti üzrə aparılır.

ii) İcarə öhdəlikləri

İcarənin başlanğıc tarixində Təşkilat icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin indiki dəyəri qədər icarə öhdəliyi tanıyır. İcarə ödənişlərinə icarə üstünlükləri çıxılmaqla sabit ödənişlər, indeks və ya dərəcədən asılı olan dəyişən icarə ödənişləri və qalıq dəyər qarantiyası kimi ödənilməsi ehtimal edilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Təşkilat tərəfindən istifadə edilməsi əminliklə bilinən alış opsiyonu qiyməti və icarə müqaviləsinə xitam vermək səbəbindən veriləcək cərimələr də daxildir. İndeks və ya dərəcədən asılı olmayan dəyişən icarə ödənişləri (mal-material istehsalı üçün edilməyibsə) hadisənin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin indiki dəyərini hesablayarkən Təşkilat icarənin başlanğıc tarixində özünün borc alma faizindən istifadə edir, çünki icarədə ehtiva edilən faiz dərəcəsini müəyyən etmək mümkün deyil. Başlanğıc tarixindən sonra faiz toplanmasını əks etdirmək üçün icarə öhdəlikləri məbləği artır və edilmiş icarə ödənişlərini əks etdirmək üçün azalır. Əlavə olaraq, icarə şərtlərində, ödənişlərində (məsələn: belə icarə ödənişlərini müəyyən etmək üçün istifadə edilən indeks və ya dərəcələrdə dəyişiklik nəticəsində yaranan gələcək ödənişlərdə dəyişikliklər) və ya müvafiq aktivin alış opsiyonunda dəyişiklik olduğu təqdirdə icarə öhdəliklərinin qalıq dəyərində yenidən baxılır.

3. Əsas uçot prinsiplərinin xülasəsi (davamı)

İcarə müqavilələri (davamı)

iii) Qısa müddətli icarələr və aşağı dəyərli aktivlərin icarəsi

Təşkilat ofis sahələrini qısa müddətli icarəsinə qısa müddətli icarənin tanınması üzrə azad olmanı tətbiq edir (məsələn: başlanğıc tarixindən etibarən 12 ay və daha az dövrü əhatə edən və alış opsiyonu olmayan icarələr). Qısa müddətli icarələr və aşağı dəyərli aktivlərin icarəsi üzrə icarə ödənişləri icarə müddəti boyu düzxətli metod ilə xərc kimi tanınır. Təşkilatın bütün icarə müqavilələri qısa müddətli olduğundan Təşkilat bütün icarə müqavilələri üzrə azad olmanı tətbiq etmişdir.

Təşkilat icarəyə verən qismində

Aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Təşkilatdan digər tərəfə keçirməyən icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat icarəsi üzrə danışıqlar zamanı çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərinə əlavə olunur və icarə gəliri ilə eyni əsaslarla icarə müddəti boyunca tanınır. Şərti icarə haqları qazanıldığı dövrdə gəlir kimi tanınır.

1. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Təşkilat növbəti il ərzində hesabatlarda əks etdirilən aktiv və öhdəliklərin məbləğlərinə təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür.

Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti il ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə zərər

Təşkilat müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə dəyərsizləşmənin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin mənfəət və zərər hesabatında əks etdirilməsini müəyyən edərkən, Təşkilat kredit portfelində konkret bir kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətində ölçülə bilən azalmanı əks etdirən nəzərə çarpan əlamətlərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün peşəkar mülahizələr irəli sürür.

Rəhbərlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması üçün istifadə edilən kredit portfelindəki aktivlər ilə analoji kredit riskinə və dəyərsizləşmə üzrə obyektiv əlamətlərə malik aktivlər ilə əlaqədar əvvəlki ilin zərərləri haqqında məlumata əsaslanan təxminlər tətbiq edir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və mülahizələr, təxmini və həqiqi zərərlər arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir.

Qanunvericilik

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə məruz qalır.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu

Uçota alınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivini vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivini müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu

Təşkilat öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 9 sayılı MHBS-ə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün fəal bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir.

İcarə müddətinin müəyyən edilməsi

Təşkilat müqaviləyə xitam verilməsi ilə bağlı bir tərəfin digərinə 3 ay əvvəl hər hansı bir bildiriş göndərməyəcəyi halda avtomatik olaraq yenilənən müddətsiz müqavilələr əsasında üçüncü tərəflərdən ofis sahələri icarəyə götürür. Təşkilat belə müqavilələr üzrə ləğv etmə hüququ olmayan icarə müddətini edərək müqavilələrə xitam verilməyi halda tətbiq ediləcək cərimələri, o cümlədən icarəyə götürülmüş əmlakın əsaslı təmiri, yerdəyişmə xərcləri və ya binaların Təşkilatın fəaliyyəti üçün əhəmiyyəti kimi iqtisadi antismulları nəzərə alır. Bunun nəticəsində dəyəri əhəmiyyətli olan ofis sahələrinin icarə müddəti 5 il müəyyən edilmişdir.

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizə irəli sürərkən rəhbərlik Təşkilatın maliyyə vəziyyətini, mövcud planları, əməliyyatların gəlirliliyini və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış və son maliyyə böhranının Təşkilatın gələcək əməliyyatlarına təsirini təhlil etmişdir.

Rəhbərliyin ölçü və hesabatlarına əsasən Təşkilat növbəti 12 ay ərzində likvidlik ehtiyaclarını tənzimləyə biləcək və buna əsasən hazırkı maliyyə hesabatları fasiləsizlik prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

1. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında qəbul edilmiş uçot siyasəti, 31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üçün Təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında uçot qaydaları ilə eynidir. 01 yanvar 2020-ci ildən qüvvəyə minən bir neçə düzəliş tətbiq olunmuşdur, lakin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsiri olmamışdır.

“Brand Credit BOKT” MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

4. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Nağd pul	20,796	175,751
Banklarda olan vəsaitləri	17,808	37,854
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	38,604	213,605

31 dekabr 2020-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Nağd pul	Müxbir hesablar	Cəmi
Nağd pul	20,796	-	20,796
Azərbaycan banklarında	-	17,808	17,808
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	20,796	17,808	38,604

31 dekabr 2019-cu il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Nağd pul	Müxbir hesablar	Cəmi
Nağd pul	175,751	-	175,751
Azərbaycan banklarında	-	37,854	37,854
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	175,751	37,854	213,605

GKZ qiymətləndirilməsi üzrə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin qalıqları Mərhələ 1-ə daxil edilir.

5. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər:		
– İstehlak kreditləri	4,591,519	2,456,563
– Ticarət	56,682	319,855
– Daşınmaz əmlak kreditləri	24,556	34,160
– Avtomobil kreditləri	28,647	55,237
Kreditlərin zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(435,974)	(256,836)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,265,430	2,608,979

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il		31 dekabr 2019-cu il	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər:				
– İstehlak kreditləri	4,209,321	98.68%	2,232,175	85.56%
– Ticarət	36,003	0.84%	311,439	11.94%
– Daşınmaz əmlak kreditləri	15,000	0.35%	21,301	0.82%
– Avtomobil kreditləri	5,106	0.12%	44,064	1.69%
Cəmi fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,265,430	100%	2,608,979	100%
Cəmi hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	-	-	-	-
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından sonra)	4,265,430	100%	2,608,979	100%

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir sinfi üzrə ədalətli dəyəri 31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə müvafiq olaraq 4,265,430 AZN və 2,608,979 AZN olmuşdur.

31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərində bitən illər ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Cəmi:
31 dekabr 2018-ci il tarixinə kreditin zərərləri üzrə ehtiyat	(1,066,793)
Dövr ərzində ehtiyatın bərpası	1,198,115
Dövr ərzində ehtiyatın yaradılması	(388,158)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə kreditin zərərləri üzrə ehtiyat	(256,836)
Dövr ərzində silinmiş aktivlərin bərpa edilməsi	(3,191)
Dövr ərzində ehtiyatın yaradılması	(175,947)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə kreditin zərərləri üzrə ehtiyat	(435,974)

“Brand Credit BOKT” MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

GKZ qiymətləndirilməsi üzrə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların qalıqlarının təhlili aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il			
	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	4,146,599	-	-	4,146,599
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	92,545	-	92,545
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	462,260	462,260
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	-	(16,651)	(419,323)	(435,974)
Cəmi :	4,146,599	75,894	42,937	4,265,430

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2019-cu il			
	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	2,440,239	-	-	2,440,239
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	145,330	-	145,330
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	280,246	280,246
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	-	(49,627)	(207,209)	(256,836)
Cəmi :	2,440,239	95,703	73,037	2,608,979

31 dekabr 2020-ci il tarixinə fərdi müştərilərə verilmiş kreditlərin girov təminatı haqqında məlumat aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Ticarət	Daşınmaz əmlak kreditləri	Avtomobil kreditləri	Cəmi
	i				
-Girovsuz və ya sair kredit təminatı	615,529	4,237	20,499	19,643	659,908
<i>Girov qoyulmuş kreditlər:</i>					
-Qiymətli metallar	3,817,405	36,096	-	-	3,853,501
-Daşınmaz əmlak	99,087	16,349	4,057	1,730	121,223
-Qiymətli kağızlar	56,975	-	-	-	56,975
-Depozitlər	2,523	-	-	-	2,523
-Avtonəqliyyat vasitələri	-	-	-	7,274	7,274
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(382,199)	(20,678)	(9,556)	(23,541)	(435,974)
Cəmi:	4,209,320	36,004	15,000	5,106	4,265,430

“Brand Credit BOKT” MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə fərdi müştərilərə verilmiş kreditlərin girov təminatı haqqında məlumat aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditlər i	Ticarət	Daşınmaz əmlak kreditləri	Avtomobil kreditləri	Cəmi
-Girovsuz və ya sair kredit təminatsız	470,041	5,048	24,103	45,746	544,938
<i>Girov qoyulmuş kreditlər:</i>					
-Qiymətli metallar	1,852,305	298,458	-	-	2,150,763
-Daşınmaz əmlak	118,908	16,349	10,057	-	145,314
-Qiymətli kağızlar	1,816	-	-	-	1,816
-Depozitlər	9,467	-	-	-	9,467
-Avtonəqliyyat vasitələri	4,026	-	-	9,491	13,517
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(224,388)	(8,416)	(12,859)	(11,173)	(256,836)
Cəmi:	2,232,175	311,439	21,301	44,064	2,608,979

“Brand Credit BOKT” MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Ticarət	Daşınmaz əmlak kreditləri	Avtomobil kreditləri	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>					
- İri müştərilər	56,975	19,407	-	-	76,382
- Orta həcmli müştərilər	377,953	-	-	-	377,953
- Kiçik həcmli müştərilər	3,662,034	16,320	12,971	939	3,692,264
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	4,096,962	35,727	12,971	939	4,146,599
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>					
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	50,714	-	-	-	50,714
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	34,917	-	-	6,914	41,831
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	-	-
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	85,631	-	-	6,914	92,545
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)</i>					
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	-	-	-	-	-
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	63,992	-	-	547	64,539
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	145,865	-	-	9,540	155,405
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	199,069	20,955	11,585	10,707	242,316
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	408,926	20,955	11,585	20,794	462,260
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(382,198)	(20,679)	(9,556)	(23,541)	(435,974)
Cəmi verilmiş kreditlər üzrə borcları	4,209,321	36,003	15,000	5,106	4,265,430

“Brand Credit BOKT” MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Ticarət	Daşınmaz əmlak kreditləri	Avtomobil kreditləri	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>					
- İri müştərilər	274,160	253,213	-	2,471	529,844
- Orta həcmli müştərilər	55,152	17,253	-	-	72,405
- Kiçik həcmli müştərilər	1,755,847	28,435	16,272	37,436	1,837,990
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	2,085,159	298,901	16,272	39,907	2,440,239
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>					
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	13,879	370	-	-	14,249
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	99,216	-	-	5,065	104,281
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	26,800	-	-	-	26,800
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	-	-
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	139,895	370	-	5,065	145,330
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)</i>					
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	-	-	-	-	-
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	27,378	16,348	-	3,245	46,971
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	20,959	-	-	-	20,959
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	183,172	4,236	17,888	7,020	212,316
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	231,509	20,584	17,888	10,265	280,246
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(224,388)	(8,416)	(12,859)	(11,173)	(256,836)
Cəmi verilmiş kreditlər üzrə borcları	2,232,175	311,439	21,301	44,064	2,608,979

“Brand Credit BOKT” MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

8. Əmlak və avadanlıqlar

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Mebel və qurğular	Kompüter və avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	İcarəyə götürülmüş əmlakın əsaslı	Cəmi
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	9,632	7,918	50,527	1,156	-	69,233
Əlavələr	2,679	1,350	-	-	-	4,029
Silinmələr	-	670	9,980	-	-	10,650
Köhnəlmə ayırmaları	(1,655)	(183)	(3,441)	(46)	-	(5,325)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	10,656	9,755	57,066	1,110	-	78,587
31 dekabr 2019-cu il tarixinə dəyər	45,726	26,511	129,075	3,025	-	204,337
Yığılmış köhnəlmə	(35,070)	(16,756)	(72,009)	(1,915)	-	(125,750)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	10,656	9,755	57,066	1,110	-	78,587
Əlavələr	1,039	30,835	250,000	-	40,000	321,874
Yenidən təsnif edilmiş	1,290	(1,290)	-	-	-	-
Köhnəlmə ayırmaları	(2,475)	(4,308)	(22,600)	(221)	(667)	(30,271)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	10,510	34,992	284,466	889	39,333	370,190
31 dekabr 2020-ci il tarixinə dəyər	48,055	56,056	379,075	3,025	40,000	526,211
Yığılmış köhnəlmə	(37,545)	(21,064)	(94,609)	(2,136)	(667)	(156,021)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	10,510	34,992	284,466	889	39,333	370,190

31 dekabr 2020-ci il tarixində əmlak və avadanlıqların hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixində əmlak və avadanlıqların təxmin edilən ədalətli dəyəri 370,190 AZN (2019: 78,587 AZN) təşkil etmişdir.

“Brand Credit BOKT” MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

6. Aktivdən istifadə hüququ və icarə öhdəlikləri

Təşkilat ofis sahələri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri 5 il müddətinə bağlanır, lakin bu müddətin uzadılması hüququnu da nəzərdə tutur.

Müqavilələrə icarə və qeyri-icarə komponentləri daxil ola bilər. Təşkilat icarə komponentləri qeyri-icarə komponentlərindən ayırmaq əvəzinə, onları vahid icarə komponenti kimi uçota almaq üsulunu seçmişdir. İcarə şərtləri fərdi qaydada nəzərdən keçirilir və icarə müqavilələrinə bir çox fərqli şərtlər daxil edilir.

İcarə müqavilələrində icarəyə verənin icarə predmeti olan aktivlər ilə bağlı təminat hüququndan başqa heç bir xüsusi şərt nəzərdə tutulmur. İcarə predmeti olan aktivlər kreditlər üzrə təminat kimi istifadə edilə bilməz. Təşkilatın icarə müqavilələrinə icarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi hüquqları daxil edilmişdir. Bu hüquqlar Təşkilatın fəaliyyətində istifadə olunan aktivlərin idarə olunmasında əməliyyat çevikliyinin artırılması üçün tətbiq olunur. İcarə müddətinin uzadılma və ləğvetmə hüquqlarının əksəriyyəti Təşkilat və müvafiq icarəyə verən tərəfindən icra edilə bilər.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə qədər əmlak və avadanlıqların icarəsi əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirilmişdir. 01 yanvar 2020-ci il tarixindən etibarən icarə müqavilələri icarəyə götürülmüş aktivin Təşkilatın istifadəsi üçün hazır olduğu tarixdən başlayaraq müvafiq öhdəliklə birlikdə aktivdən istifadə hüququ kimi tanınır.

Aktivdən istifadə hüququ icarə predmeti olan aktivlərin növünə görə təhlil aşağıda göstərilir:

Azərbaycan manatı ilə

Ofis sahəsi

01 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri (16 sayılı MHBS-nin tətbiq edilməsindən əvvəl)

-

Əlavələr

223,880

Aktivdən istifadə hüququ üzrə köhnəlmə xərci

(3,731)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri

220,149

İlin əvvəli və ilin sonuna icarə öhdəlikləri məbləğinin maliyyələşdirmə fəaliyyətində müvafiq nağd və nağdsız dəyişikliklərlə uyğunlaşdırılması aşağıdakı göstərilir:

Azərbaycan manatı ilə

İcarə

01 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri (16 sayılı MHBS-nin tətbiq edilməsindən əvvəl)

-

İcarə öhdəliklərinin tanınması

199,880

İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan maliyyə xərci

1,523

İcarə öhdəlikləri üzrə əsas məbləğin ödənilməsi

(650)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri

200,753

31 dekabr 2020-ci il tarixinə gələcək minimum icarə ödənişləri:

Azərbaycan manatı ilə

1 il ərzində

1 ildən çox

Cəmi

Minimum icarə ödənişləri

35,800

218,550

254,350

Maliyyə xərcləri

(18,163)

(35,434)

(53,597)

Xalis dəyər

17,637

183,116

200,753

“Brand Credit BOKT” MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

9. Aktivdən istifadə hüququ və icarə öhdəlikləri (davamı)

Tanınmış icarə öhdəlikləri ödəniş müddəti üzrə aşağıdakı kimi təsnif edilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Qısamüddətli hissə	17,637	-
Uzunmüddətli hissə	183,116	-
Cəmi icarə öhdəlikləri	200,753	-

7. Satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər

Satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Daşınmaz əmlak
31 dekabr 2018-ci il tarixinə satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər	171,858
Əlavələr	-
Satışlar/silinmələr	-
Satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər üzrə ehtiyatlar/silinmə	-
31 dekabr 2019-cu il tarixinə satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər	171,858
Əlavələr	-
Satışlar/silinmələr	-
Satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər üzrə ehtiyatlar/silinmə	-
31 dekabr 2020-ci il tarixinə satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər	171,858

31 dekabr 2020-ci il və 2019-cu il tarixlərinə 171,858 AZN məbləğində satış üçün saxlanılan aktivlərə müştərilərə verilmiş kreditlərin geri qaytarılmaması qarşılığında götürülmüş daşınmaz əmlak daxildir.

8. Digər aktivlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Dövlət büdcəsi ilə hesablaşmalar	62,170	59,918
Ödəniş sistemi operatorları ilə hesablaşmalar	13,288	27,398
Digər	2,466	11,066
Cəmi digər aktivlər	77,924	98,382

9. Müddətli borc öhdəlikləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Rezident banklar və digər təşkilatlardan borc götürülmüş vəsaitlər:		
- Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	191,322	-
- Kapital Bank ASC	500,000	-
- Bank Respublika ASC	450,000	-
Hesablanmış ödəniləcək faizlər	9,266	-
Əlaqəli şəxslərdən borc vəsaitləri	150,000	1,200,000
Əlaqəli şəxslərdən borc vəsaitləri üzrə hesablanmış ödəniləcək faizlər	-	-
Cəmi müddətli borc öhdəlikləri	1,300,588	1,200,000

24 iyun 2019-cu il tarixində Təşkilat ilə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı arasında 266,965.55 AZN məbləğində, qaytarma müddəti 24 iyun 2024-cü il tarixinədək olan kredit müqaviləsi imzalanmışdır. Bu vəsaitlər illik faiz dərəcəsi 0,1% olmaqla Təşkilata təqdim edilmişdir. Kreditin verildiyi tarixdən ilk 1 illik dövrü güzəşt müddəti müəyyən edilib və bu müddət ərzində hər hansı bir ödəniş həyata keçirilmir.

04 noyabr 2020-ci il tarixində Təşkilat ilə Kapital Bank ASC arasında 500,000 AZN məbləğində 04 noyabr 2021-ci il tarixinədək kredit sazişi imzalanmışdır. Bu vəsaitlər illik faiz dərəcəsi 15% olmaqla Təşkilata təqdim edilmişdir.

15 oktyabr 2020-ci il tarixində Təşkilat ilə Bank Respublika ASC arasında 1,000,000 AZN məbləğində 15 oktyabr 2021-ci il tarixinədək kredit limiti sazişi imzalanmışdır. Bu vəsaitlər illik faiz dərəcəsi 15% olmaqla Təşkilata təqdim edilmişdir.

Əlaqəli tərəflər dövryyə vəsaitinin artırılması və cari borcların ödənilməsi üçün Təşkilata faizsiz borc vəsaiti vermişdir. Bu borc gələcək tarixlərdə Təşkilat tərəfindən geri ödəniləcəkdir. 31 dekabr 2020-ci il və 2019-cu il tarixlərinə müvafiq olaraq 150,000 AZN və 1,200,000 AZN məbləğində əlaqəli tərəflərdən borc vəsaiti cəlb edilmişdir.

“Brand Credit BOKT” MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

10. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
İstiqrazlar	1,379,000	1,360,000
Hesablanmış ödəniləcək faizlər	16,479	-
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,395,479	1,360,000

2020-ci il ərzində dəyəri 1,319,000 AZN olan 8 ədəd istiqraz emissiya olunmuş və satılmışdır. 2019-cu il ərzində Təşkilat heç bir qiymətli kağız emissiya etməmişdir

11. Digər öhdəliklər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Əməliyyat xərcləri ilə əlaqəli hesablaşmalar	48,681	35,883
Dövlət büdcəsi ilə olan hesablaşmalar	16,702	158
Cəmi digər öhdəliklər	65,383	36,041

12. Nizamnamə kapitalı

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Adi səhmlər	1,900,000	900,000
Cəmi nizamnamə kapitalı	1,900,000	900,000

07 iyul 2017-ci il tarixində Bank olmayan Kredit Təşkilatlarının Prudensial Tənzimlənməsinə dair təsdiq edilmiş qaydalara əsasən Bank olmayan Kredit Təşkilatlarının minimum nizamnamə kapitalı (sonrakı maliyyə illərində məcmu kapital) 300 min manatdan aşağı olmamalıdır və Təşkilat bu tələbi tam yerinə yetirir.

13. Faiz gəlirləri və xərcləri

“Brand Credit BOKT” MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il bitən il üzrə	31 dekabr 2019-cu il bitən il üzrə
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,446,536	1,035,404
Cəmi faiz gəlirləri	1,446,536	1,035,404
Faiz xərcləri		
İstiqrazlar	(81,108)	(147,403)
Borc götürülmüş vəsaitlər	(26,750)	(119,641)
İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci	(1,523)	-
Cəmi faiz xərcləri	(109,381)	(267,044)
Xalis faiz gəlirləri	1,337,155	768,360

14. Haqq və komissiya gəlirləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il bitən il üzrə	31 dekabr 2019-cu il bitən il üzrə
Haqq və komissiya gəlirləri:		
Pul əməliyyatlarından komissiya gəlirləri	5,080	1,531
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	5,080	1,531

15. Haqq və komissiya xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il bitən il üzrə	31 dekabr 2019-cu il bitən il üzrə
Haqq və komissiya xərcləri:		
Bank xidmət haqqı	(21,698)	(10,955)
Broker xidmət haqqı	(7,019)	-
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	(28,717)	(10,955)

16. İnzibati və digər əməliyyat xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il bitən il üzrə	31 dekabr 2019-cu il bitən il üzrə
İşçilərə sərf olunan xərclər	(303,386)	(177,851)
İcarə xərcləri	(80,540)	(69,404)
İl üzrə köhnəlmə xərcləri	(30,271)	(5,325)

“Brand Credit BOKT” MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

Proqram təminatı	(28,081)	(18,581)
Xeyriyyə xərcləri	(20,000)	-
Mühafizə xərcləri	(12,102)	(6,975)
Ofis ləvazimatı xərcləri	(11,570)	(11,249)
Yanacaq xərcləri	(8,408)	(7,438)
Rabitə xərcləri	(7,908)	(5,318)
Üzvlük haqqları	(7,500)	(31,935)
Kommunal xidmətlər	(4,894)	(6,748)
Aktivdən istifadə hüququ üzrə köhnəlmə xərcləri	(3,731)	-
Reklam xərcləri	(3,437)	(4,081)
Audit və peşəkar xidmət xərcləri	(2,713)	(7,619)
Vergilər, mənfəət vergisindən başqa	(2,311)	(3514)
Məhkəmə xərcləri	(1,825)	(5,287)
Ezamiyyə xərcləri	(65)	(1,000)
Digər	(2,186)	(1,985)
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri	(530,928)	(364,310)

31 dekabr 2020-ci il bitən il üzrə işçilərə sərf olunan xərclərə 47,593 AZN (31 dekabr 2019-cu il: 26,850 AZN) məbləğində sosial sığorta ödənişləri daxildir.

“Brand Credit BOKT” MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

17. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il bitən il üzrə	31 dekabr 2019-cu il bitən il üzrə
Cari vergi xərci	(41,827)	-
Təxirə salınmış vergi xərci	(14,563)	-
Xalis mənfəət vergisi xərci	(56,390)	-

Təşkilatın mənfəətinə 20% dərəcəsində mənfəət vergisi hesablanmışdır.

Təşkilat, vergiləri Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə əsasən hazırlanmış vergi hesabatlarına və qeydlərinə əsasən hesablayır və bu hesablamalar Maliyyə Hesabatları Beynəlxalq Standartlarından fərqlənə bilər.

Təşkilatda bəzi xərclərin vergi mənfəətindən azaldılmamasına və bəzi gəlirlərin vergidən azad olunmasına görə bəzi daimi vergi fərqləri yaranır.

Təxirə salınmış vergilər maliyyə hesabatlarında göstərilən aktiv və passivlərin qalıq dəyəri ilə onların vergi hesabatındakı qalıq dəyərləri arasındakı müvəqqəti fərqlərin xalis vergi təsirini əks etdirir. 31 dekabr 2020-ci və 31 dekabr 2019-cu il tarixinə müvəqqəti fərqlər əsasən gəlir və xərclərin tanınmasındakı fərqlərdən yaranmışdır.

31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə vergi bazasını artıran və azaldan müvəqqəti fərqlər aşağıdakılardır:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər		
İcarə öhdəlikləri	(200,753)	-
Digər öhdəliklər	(2,160)	-
Digər aktivlər	(20,000)	-
Cəmi vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər:	(222,913)	-
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər		
Binalar və avadanlıqlar	75,581	-
Aktivdən istifadə hüququ	220,149	-
Cəmi vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər:	295,730	-
Xalis vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər	72,817	-
Yerli vergi dərəcəsi hesablanan təxirə salınmış vergi öhdəliyi (20%-lə 2020-ci ildə, 20%-lə 2019-cu ildə)	14,563	-

20. Mənfəət vergisi (davamı)

Mühasibat mənfəəti ilə mənfəət vergisi xərci arasında əlaqə 31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə aşağıdakı kimi izah edilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Vergidən əvvəlki mənfəət	606,582	-
Vergi dərəcəsi	20%	-
Vergi dərəcəsinə uyğun hesablanmış vergi xərci	(121,316)	-
Vergi bazasına təsir edən daimi fərqlər	64,926	-
Mənfəət vergisi xərci	(56,390)	-
Cari mənfəət vergisi xərci	(41,827)	-
Təxirə salınmış vergi öhdəliyində dəyişikliklər	(14,563)	-
Xalis mənfəət vergisi xərci	(56,390)	-
	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
İlin əvvəlinə təxirə salınmış vergi öhdəliyi	-	-
Təxirə salınmış vergi xərci	14,563	-
İlin sonuna təxirə salınmış vergi öhdəliyi	14,563	-

18. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Təşkilat daxilində risklərin idarə edilməsi maliyyə (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəf öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurduqda, Təşkilat kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Təşkilatın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır.

Təşkilatın İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənmiş Kredit Siyasətinə uyğun olaraq mümkün kredit risklərinin diversifikasiyasını və azaldılmasını təmin etmək üçün kredit portfeli üzrə bəzi limitlər müəyyən edilmişdir.

Bu limitlər aşağıda göstərilir:

1. Biznes və istehlak kreditləri portfeli üzrə limitlər;
2. İqtisadi sektorlar üzrə limitlər;
3. Regionlar üzrə limitlər;
4. Konsentrasiya limitləri; və
5. Təminatın növü üzrə limitlər.

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti hər rüb limitləri müəyyən edir və onları nəzərdən keçirir. Bazar şəraitində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə həmin limitlərə yenidən baxıla bilər. Limitlərin dəyişməsi ilə bağlı təklif əvvəlcə Kredit Komitəsi, sonra isə İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir.

Kredit Əməliyyatları və Hesabatı Departamenti müntəzəm olaraq bütün limitlərə riayət edilməsinə nəzarət edir və bəzi limitlər (bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupuna verilmiş kreditlərin maksimum məbləği və əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin maksimum məbləği) hər hansı yeni kreditin verilməsindən əvvəl yoxlanılır.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ölkədə fəaliyyət göstərən bütün maliyyə təşkilatları tərəfindən riayət edilməsi məcburi hesab olunan bəzi limitlər müəyyən edir və bu limitlərə müntəzəm olaraq nəzarət edir.

Kredit risklərinin idarə edilməsi Təşkilatın əməliyyatlarının tərkib hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyası kreditlərin verilməsi və təsdiqlənməsindən onun geri qaytarılmasınadək baş verən kredit prosesinin bütün mərhələlərini əhatə edir. Təşkilatın Risklərin İdarə Edilməsi Komitəsi və Kredit Komitəsi müntəzəm olaraq yığışır və ən azı ayda bir dəfə İdarəetmə Komitəsinə hesabat verir. Bu komitələr, ARMB-nin İdarə Heyəti tərəfindən 29 dekabr 2004-cü il tarixində təsdiqlənmiş Risklərin İdarə Edilməsi Standartları və Prosedurları, aktivlərin təsnifləşdirilməsi və aktivlərin idarə edilməsi üzrə Təşkilatın daxili siyasətinə uyğun olaraq risklərin maksimum səviyyəsi ilə bağlı vəzifələri və təlimatları aydın şəkildə müəyyən etmişdir.

ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartları və Prosedurlarına əsasən risklərin idarə edilməsi prosesinə onların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi yolu ilə risklərə nəzarət edilməsi və azaldılması, bu cür risklərlə bağlı hesabatların hazırlanması (məsələn, Rəhbərlik, komitələr və risklərin idarə edilməsi üzrə mütəxəssislər tərəfindən) və Rəhbərlik tərəfindən risk limitlərinin qəbul edilməsi aid edilir.

Risklərin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədləri aşağıda göstərilir. ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartlarına görə risklərin idarə edilməsi infrastrukturunu və bankların üzlaşdığı risklər kənar mütəxəssis və ya auditor tərəfindən ən azı ildə bir dəfə qiymətləndirilməlidir. Ümumiyyətlə, ARMB-nin müəyyən etdiyi standartlarda konkret kəmiyyət limitləri və ya standartlar nəzərdə tutulmasa da, Təşkilat tərəfindən risklərin qiymətləndirilməsi üzrə müvafiq metodologiyanın qəbul edilməsi tələb olunur.

Təşkilatda risklərin idarə edilməsi funksiyası Təşkilatın Müşahidə Şurası və bütün əməkdaşlarının vəzifə və səlahiyyətlərinin ümumi strukturuna daxildir.

Bu funksiya aşağıdakıların müəyyən edilməsini tələb edir: (i) risklərin idarə edilməsi funksiyası çərçivəsində nəzarət edilən risklərin həcmi və ya səviyyəsi, (ii) Təşkilatın daxili strukturunda risklərin idarə edilməsi funksiyasının yerinə yetirilməsinə görə məsul olan işçinin vəzifəsi və (iii) risklərlə bağlı məlumatların qiymətləndirilməsi metodologiyası, müvafiq hesabatların hazırlanması və bu cür risklərə nəzarət edilməsi (risk limitlərinin müəyyən edilməsi) və qərarların qəbul edilməsi prosesində bu cür məlumatların nəzərə alınması.

ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartlarında kredit risklərinin xarakteri, eləcə də onların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi metodologiyası əks etdirilir. Bundan əlavə, Standartlarda Təşkilatın Müşahidə Şurası tərəfindən aşağıdakı risk limitlərinin qəbul edilməsi nəzərdə tutulur: kapital riski, bazar riski, kredit riski və konsentrasiya riski üzrə limitlər.

Təşkilat məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan, eləcə də coğrafi və ya fəaliyyət segmentləri üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Bu cür risklərə Kredit Komitəsi kimi Təşkilatın müvafiq bölmələri tərəfindən gündəlik nəzarət olunur.

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Bu cür risklərə həmçinin İdarəetmə Komitəsi tərəfindən hər ay nəzarət olunur və vaxtı keçmiş kreditlərin sayının azaldılması tələb olunduqda, prosedurların təkmilləşdirilməsi məqsədilə il ərzində mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul, borcalan və sənaye sahələri üzrə limitləri müntəzəm olaraq Rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənir.

Bir borcalan, o cümlədən banklar və broker şirkətlərinin məruz qaldığı kredit riski əlavə olaraq balans və balansdankənar riskləri əhatə edən ARMB-nin normativ sub-limitləri vasitəsilə, eləcə də gün ərzində forvard valyuta müqavilələri kimi ticarət vasitələri üzrə risk limitlərini ötürməklə məhdudlaşdırılır. Qəbul edilə bilən risk səviyyəsi üzrə limitlərə faktiki olaraq hər gün nəzarət edilir.

Təşkilatın kredit siyasəti kreditlərin verilməsi prosesinə cəlb olunan Təşkilatın hər bir əməkdaşının vəzifə və səlahiyyətlərini tənzimləyir, eləcə də kreditlərin verilməsi limitlərini, kreditlərə nəzarət qaydalarını, Təşkilatın tətbiq etdiyi reyting sisteminin prinsiplərini və kreditlərin verilməsi prosedurlarını müəyyən edir.

Kreditin təsdiqlənməsi proseduru və səlahiyyətlərin müəyyən edilməsi. Kreditin təsdiqlənməsi prosesi Təşkilatın Kredit Siyasətində nəzərdə tutulan prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Kreditin təsdiqlənməsi səlahiyyətləri hər bir biznes vahidi üzrə Təşkilatın Rəhbərliyi tərəfindən təsdiqlənmiş limitlər çərçivəsində müəyyən edilir.

Kreditlərin təsdiqlənməsi üzrə səlahiyyətlər. Kreditlərin verilməsindən əvvəl Təşkilat, potensial borcalanların ətraflı qiymətləndirilməsini aparır. Bu təhlil potensial borcalanın maliyyə vəziyyətinə, bazardakı mövqeyinə, kreditin təminatı üçün qoyulmuş girovun növünə və dəyərinə, eləcə də kredit tarixçəsinə əsaslanır. Kreditlər üzrə monitoring borcalan üzrə Təşkilatın daxili risk reytingini nəzərə alaraq, kreditin ümumi müddəti ərzində müntəzəm şəkildə aparılır. Bir çox hallarda planlaşdırılmış monitoring hər rüb aparılır. Kreditin vaxtı keçdikdə, borcalana on gün ərzində bildiriş göndərilir.

Borcalan krediti ödəyə bilmədikdə 30 gün ərzində ikinci bildiriş göndərilir. Kreditlərin böyük hissəsi üzrə faiz ödənişləri hər ay aparıldığına görə, bu Təşkilata borcalanın maliyyə vəziyyətinə dair əlavə məlumat əldə etmək imkanı verir. Ödənişlərin vaxtı gecikdirildiyi halda, Kredit Komitəsi tərəfindən əlavə monitoring keçirilir. Həmin Şöbə Təşkilatın aktivlərinin təhlükəsizliyi və mümkün kredit riskləri və zərərlərin azaldılmasını təmin etmək məqsədilə, bütün kredit növləri üzrə monitoring aparır və monitoringin nəticələrinə dair xüsusi hesabat hazırlayaraq onu Təşkilatın Kredit Komitəsinə təqdim edir. Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər istisna olmaqla, Təşkilatın bütün kreditlər üçün zəmanətlər və müxtəlif girov növləri (daşınmaz əmlak, əsas vəsaitlər, dövriyyədə olan mallar, qiymətli kağızlar və s.) şəklində təminat alınmasını nəzərdə tutur. Girovun qiymətləndirilməsi müstəqil peşəkar şirkət tərəfindən aparılır.

Bazar riski. Təşkilat bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) valyuta (b) faiz dərəcəsi və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqələr ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bazar risklərinin idarə edilməsində Təşkilatın məqsədi valyuta məzənnələri və faiz dərəcələrindəki mənfəəti dəyişikliklərə görə Təşkilatın məruz qala biləcək açıq bazar mövqələri üzrə mümkün zərər məbləğlərinin məhdudlaşdırılması və azaldılmasından ibarətdir. İdarəetmə Komitəsi qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Bu limitlər ARMB-nin Açıq Valyuta Mövqeyi Limitlərinin Müəyyən Edilməsi və Tənzimlənməsi Qaydalarına uyğun olaraq müəyyən edilir. Təşkilatın hər-hansı bir valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Təşkilatın məcmu kapitalının 20 faizindən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 14 faizdən artıq olmamalıdır. Təşkilat, ehtiyac yarandıqda ARMB-nin müəyyən etdiyi limitlərdən daha sərt limitlər müəyyən edə bilər.

Xarici valyuta riski. Təşkilat Azərbaycan manatına qarşı xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. İdarəetmə Komitəsi hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonuna, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir.

Təşkilat spekulyativ fəaliyyət və ya hecinq məqsədləri üçün hər hansı derivativ alətlərlə əməliyyat aparmır. Bu cür alətlər Azərbaycan Respublikasında geniş yayılmamışdır.

“Brand Credit BOKT” MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Hesabat dövrünün sonunda Təşkilatın məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il			31 dekabr 2019-cu il		
	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe
AZN	4,297,084	(3,004,030)	1,293,054	2,784,730	(2,596,041)	188,689
USD	6,950	-	6,950	37,854	-	37,854
Cəmi	4,304,034	(3,004,030)	1,300,004	2,822,584	(2,596,041)	226,543

Yuxarıdakı cədvələ yalnız pul aktivləri və öhdəlikləri daxildir. Təşkilat hesab edir ki, pay alətləri üzrə investisiyalar və qeyri-pul aktivləri əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

Valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklər Təşkilatın mənfəət və ya zərərindən başqa, digər kapitalına heç bir təsiri yoxdur. Açıqlama Təşkilatın funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanmışdır. Təşkilat həssaslıq təhlili həyata keçirərkən aşağıdakı mülahizələri irəli sürür:

Həssaslıq təhlili Təşkilatın növbəti illik hesabat dövründə açıqlamalarını təqdim edən dövr ərzində mümkün dəyişikliklərin təsirini göstərir.

Təşkilatbütün mümkün dəyişikliklərin deyil, yalnız müvafiq risk dəyişənlərinin mümkün limitləri çərçivəsində təsirini açıqlayır.

Faiz dərəcəsi riski. Təşkilat bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. İdarəetmə Komitəsi faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Bu cədvəldə Təşkilatın cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (bunlardan hansı daha tez olarsa) təsnifləşdirilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilən və ya 1 ay ərzində	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	12 ay-5 il ərzində	Cəmi
31 dekabr 2020-ci il					
Cəmi maliyyə aktivləri	543,874	1,298,353	1,155,713	1,306,094	4,304,034
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(243,420)	(500,303)	(1,046,794)	(1,213,513)	(3,004,030)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə faiz dərəcələrinə həssaslıq üzrə xalis çatışmazlıq	300,454	798,050	108,919	92,581	1,300,004
Cəmi maliyyə aktivləri	842,252	900,365	595,131	484,836	2,822,584
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(836,041)	(450,000)	(1,310,000)	-	(2,596,041)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə faiz dərəcələrinə həssaslıq üzrə xalis çatışmazlıq	6,211	450,365	(714,869)	484,836	226,543

“Brand Credit BOKT” MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Təşkilat öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Təşkilatın baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

İllik	31 dekabr 2020-ci il			31 dekabr 2019-cu il		
	AZN	ABŞ dolları	Digər	AZN	ABŞ dolları	Digər
Aktivlər						
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1%-70%	15%-28%	-	1%-70%	15%-28%	-
Öhdəliklər						
Müddətli borc vəsaitləri	0.1%-15%	-	-	16%-20%	-	-
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	15%-20%	-	-	5%-20%	-	-

Coğrafi risk. 31 dekabr 2020-ci il tarixində Təşkilatın maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	Cəmi
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	38,604	-	38,604
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,265,430	-	4,265,430
Cəmi aktivlər	4,304,034	-	4,304,034
Öhdəliklər			
Müddətli borc öhdəlikləri	(1,300,588)	-	(1,300,588)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	(1,395,479)	-	(1,395,479)
İcarə öhdəliyi	(200,753)	-	(200,753)
Mənfəət vergisi öhdəliyi	(41,827)	-	(41,827)
Digər öhdəliklər	(65,383)	-	(65,383)
Cəmi öhdəliklər	(3,004,030)	-	(3,004,030)
Balans üzrə xalis mövqe	1,300,004	-	1,300,004

31 dekabr 2019-cu il tarixində Təşkilatın maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan Manatı ilə</i>	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	Cəmi
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	213,605	-	213,605
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	2,608,979	-	2,608,979
Cəmi aktivlər	2,822,584	-	2,822,584
Öhdəliklər			
Müddətli borc öhdəlikləri	(1,200,000)	-	(1,200,000)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	(1,360,000)	-	(1,360,000)
Digər öhdəliklər	(36,041)	-	(36,041)
Cəmi öhdəliklər	(2,596,041)	-	(2,596,041)
Balans üzrə xalis mövqe	226,543	-	226,543

21. Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Digər risk konsentrasiyaları. Rəhbərlik, verilmiş kreditlərin ümumi məbləği xalis aktivlərin 10%-dən yuxarı olan borcalanlar haqqında məlumatları əks etdirən hesabatlara əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir və bu cür məlumatları açıqlayır. 31 dekabr 2020-ci il tarixində Təşkilatın əhəmiyyətli risk konsentrasiyaları olmamışdır.

Likvidlik riski. Likvidlik riski Təşkilatın maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Təşkilatın çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri ilə üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Təşkilatın Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Təşkilat aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir.

Təşkilatın likvidlik siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Təşkilatın strateji məqsədlərinə uyğun maliyyə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və beləliklə, Təşkilatın ölkədaxili və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının vaxt çərçivələrində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması;
- Aktiv və öhdəliklər strukturunun vaxt çərçivələrində daimi monitorinqi.

19. Kapitalın idarəedilməsi

Kapitalın idarə olunmasında Təşkilatın məqsədi ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini, Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin və kapitalın adekvatlıq əmsalının 20% həcmində saxlanması üçün kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir.

İdarə heyəti hesab edir ki, Təşkilat 2020-ci il üçün xarici bütün normativ tələblərə cavab verir.

20. Şərti öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedişində Təşkilata qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Təşkilatın Rəhbərliyi öz təxminlərinə, eləcə də daxili və kənar peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Təşkilatın əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq dövlət vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər.

Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi şərh edərkən və vergilərin məbləğini müəyyən edərkən daha sərt mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə etiraz edilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxıla bilər. Bunun nəticəsində, Təşkilata qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər.

Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2020-ci və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərində Təşkilatın binaları və avadanlıqları ilə əlaqədar kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəlikləri olmamışdır.

21. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Ədalətli dəyər, məcburi satış və ya ləğv etmə halları istisna olmaqla, maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği əks etdirir və ən yaxşı olaraq aktiv bazar qiyməti ilə təsdiqlənir.

Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Təşkilat tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək tələb edilir. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır, lakin iqtisadi şərtlər maliyyə bazarlarında aktivliyin həcmi məhdudlaşdırmaqda davam edir. Bazar qiymətləri köhnəlmiş ola bilər və ya aşağı qiymətlərlə satışın dəyərini əks etdirə bilər və bu səbəbdən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini əks etdirməyə bilər. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Təşkilat müəyyən qiymətləndirmə üsulları ilə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini açıqlamaq üçün aşağıdakı qiymətləndirmə səviyyələrindən istifadə edir:

Səviyyə 1: fəal bazarda alınıb-satılan maliyyə alətlərinin (ictimai satışa çıxarılan törəmələr, ticarət və satıla bilən qiymətli kağızlar və s.) ədalətli dəyəri hesabat dövrünün sonunda bazar qiymətlərinə əsaslanır. Təşkilat tərəfindən saxlanılan maliyyə aktivləri üçün istifadə olunan bazar qiyməti cari təklif qiymətini əks etdirir. Bu alətlər 1-ci səviyyəyə daxil edilir.

Səviyyə 2: fəal bazarda alınıb-satıla bilməyən maliyyə alətlərinin (hesabdan əlavə törəmələr) ədalətli dəyəri müəssisənin təxminlərinə daha az etibar edərək və mümkün qədər müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanan qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməklə müəyyən edilir. Ədalətli dəyər aləti tələb olunan bütün əhəmiyyətli müşahidələr mövcuddursa, alət 2-ci səviyyəyə aid edilir.

Səviyyə 3: Bir və ya daha çox əhəmiyyətli amillər müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanma bilmirsə, bu maliyyə aləti 3-cü səviyyəyə aid edilir. Bu hal bazara çıxarılmamış qiymətli kağızlar üçün nəzərdə tutulur.

Aşağıdakı cədvəl maliyyə alətlərini ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsilə müəyyən edilən ədalətli dəyərlə təhlil edir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il			
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	38,604	-	-	38,604
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	-	4,265,430	4,265,430
Cəmi maliyyə aktivləri	38,604	-	4,265,430	4,304,034
Maliyyə öhdəlikləri				
Müddətli borc öhdəlikləri	-	-	1,300,588	1,300,588
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	1,395,479	1,395,479
İcarə öhdəliyi	-	-	200,753	200,753
Mənfəət vergisi öhdəliyi	-	-	41,827	41,827
Digər öhdəliklər	-	-	65,383	65,383
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	3,004,030	3,004,030

“Brand Credit BOKT” MMC
31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2019-cu il			Cəmi
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	213,605	-	-	213,605
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	-	2,608,979	2,608,979
Cəmi maliyyə aktivləri	213,605	-	2,608,979	2,822,584
Maliyyə öhdəlikləri				
Müddətli borc öhdəlikləri	-	-	1,200,000	1,200,000
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	1,360,000	1,360,000
Digər öhdəlikləri	-	-	36,041	36,041
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	-	-	2,596,041	2,596,041

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il		31 dekabr 2019-cu il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	38,604	38,604	213,605	213,605
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,265,430	4,848,489	2,608,979	2,608,979
Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə atıvləri	4,304,034	4,304,034	2,822,584	2,822,584

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2020-ci il		31 dekabr 2019-cu il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Maliyyə öhdəlikləri				
Müddətli borc öhdəlikləri	1,300,588	1,301,861	1,200,000	1,200,000
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,395,479	1,561,571	1,360,000	1,360,000
İcarə öhdəliyi	200,753	200,753	-	-
Mənfəət vergisi öhdəliyi	41,827	41,827	-	-
Digər öhdəlikləri	65,383	65,383	36,041	36,041
Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri	3,004,030	3,004,030	2,596,041	2,596,041

24. Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri (davamı)

Likvid və ya qısa müddətli (üç aydan az) maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərinin onların ədalətli dəyərlə eyni olduğu güman edilir. Müştərilərə verilmiş kreditlər istisna olmaqla Təşkilatın maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri likvid hesab olunur və ya hesabat tarixindən etibarən üç ay ərzində müddətinin tamamlanması gözlənilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlərin ədalətli dəyəri ilk analoji maliyyə aktivləri üçün cari bazarda təklif olunan və tanınan faiz dərəcələri müqayisə olunaraq təxmin edilir. 31 dekabr tarixinə mövcud olan kreditlərin əksər hissəsi həmin tarixdə bitən dövrün 12 ayı ərzində və bazar faiz dərəcələri ilə verilmişdir, 2020-ci ildə verilən kreditlərin müqavilə üzrə faiz dərəcələri isə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə olan bazar faiz dərəcələrinə yaxın qiymətləndirilir. Belə ki, onların balans dəyəri ədalətli dəyərinə bərabər hesab edilir.

22. Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi

MHBS 9, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi* Standartına uyğun olaraq Təşkilat maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərlə əks etdirilən maliyyə aktivləri (“MZƏD”); (b) sair məcmu gəlirdə ədalətli dəyərlə əks etdirilən maliyyə aktivləri (“DMGZƏD”); (c) Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə aktivləri. (“AD”)

Təşkilatın bütün maliyyə aktivləri və öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

23. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

31 dekabr 2020-ci və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2020-ci il		31 dekabr 2019-cu il	
	Əlaqəli tərəflərlə olan qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli tərəflərlə olan qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Müddətli borc öhdəlikləri:		1,300,588		1,200,000
-səhmdarlar və bank üzərində əhəmiyyətli təsiri və ya birgə nəzarəti olan müəssisələr	150,000		1,200,000	
Buraxılmış borc qiymətli kağızları:		1,395,479		1,360,000
-səhmdarlar və bank üzərində əhəmiyyətli təsiri və ya birgə nəzarəti olan müəssisələr	410,565		50,000	

“Brand Credit BOKT” MMC

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə

Maliyyə Hesabatlarına Dair Qeydlər

26. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2020-ci və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərində bitən illər üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2020-ci il		31 dekabr 2019-cu il	
	Əlaqəli şəxslərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli şəxslərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Faiz xərci:		(109,381)		(267,044)
<i>-səhmdarlar və bank üzərində əhəmiyyətli təsiri və ya birgə nəzarəti olan müəssisələr</i>	(16,665)		(9,000)	

Rəhbərliyə ödənişlər haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>		
Əmək haqqı və mükafatlar	(32,933)	(28,265)
Cəmi	(32,933)	(28,265)

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il ərzində, İdarə Heyəti üzvləri və aparıcı rəhbər işçilərin əmək haqları və bonuslardan ibarətdir.

24. Əvvəlki illərdə olan səhvlərin yenidən təsnifatı

31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə maliyyə hesabatları hazırlanarkən Təşkilat müəyyən etmişdir ki, riyazi səhvlərə görə 31 dekabr 2019-cu il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar və digər aktivlər maliyyə hesabatlarında düzgün əksini tapmamışdır.

Cari ilin təqdimatına uyğunlaşdırmaq məqsədilə keçən ilin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında müəyyən yenidən təsnifləşdirmə edilmişdir. Bu yenidən təsnifləşdirmə nəticəsində Təşkilatın əməliyyatlarının nəticələri və kapitalına əhəmiyyətli təsir olmamışdır.

Bu səhvi düzəltmək üçün Təşkilat 31 dekabr 2019-cu il tarixinə bitən il üzrə müqayisəli məlumatı yenidən hesablamışdır:

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatə təsir (hər maddə artım/ (azalma))

	Yenidən təsnifləşdirmədən əvvəl	Yenidən təsnifləşdirmə	Yenidən təsnifləşdirmədən sonra
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat			
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	2,517,719	91,260	2,608,979
Digər aktivlər	189,642	(91,260)	98,382

27. Əvvəlki illərdə olan səhvlərin yenidən təsnifatı (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatə təsir (hər maddə artım/ (azalma))

	Yenidən təsnifləşdirmədən əvvəl	Yenidən təsnifləşdirmə	Yenidən təsnifləşdirmədən sonra
31 dekabr 2019-cu il tarixində bitən il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat			
Faiz gəlirləri	954,062	81,342	1,035,404
Haqq və komissiya gəlirləri	82,873	(81,342)	1,531

25. Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr

Hesabat dövründən sonra heç bir əhəmiyyətli hadisə baş verməmişdir.